

Economisch-Statistische Berichten

De werkring der economen in de
Verenigde Staten

★

C. H. Buitenhuis
Conjunctuurbeweging en Benelux

★

Prof. Dr J. A. de Haas
I want what I want

★

C. Vermey
De vrachtenmarkt in 1953

★

Drs Ph. J. A. Eygelsheim
De Nederlands-Noorse
handelsbetrekkingen

★

R. P. Simons Cohen
Het Colombo-plan in uitvoering

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

39e JAARGANG

No 1914

WOENSDAG 10 FEBRUARI 1954

**COLLECTIEVE
PENSIOEN-VERZEKERING**

Nationale Handelsbank, N.V.
Amsterdam - Rotterdam - 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

beschikbare krachten

Sociaal-econoom
academisch gevormd, 41 jaar, met veelzijdige ervaring op organisatorisch en administratief terrein, zou gaarne functie-aanvaarden in het **georganiseerde bedrijfsleven**
Zij die nadere inlichtingen wensen, gelieve te schrijven onder no ESB 6-4, Bur v. d. Bl., Postbus 42, Schiedam

Zendt Uw opdrachten tijdig in

R. MEES & ZONEN
A° 1720
BANKIERS & ASSURANTIEMAKELAARS

ROTTERDAM
AMSTERDAM - 's-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

**ECONOMISCH-
STATISTISCHE BERICHTEN**

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.
Telefoon 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Dr J. Geluck, Zwijnaardse Steenweg 357, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland en de Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 cts.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen; F. de Vries; C. van den Berg (secretaris). Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Assistent-redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens; J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. Vlerick.

De werkring der economen in de Verenigde Staten

Het is interessant de beschouwingen over de werkring der economen, waarover reeds enige malen in dit tijdschrift statistische overzichten zijn gegeven, af te wisselen met een beschouwing over de werkring van onze Amerikaanse collega's, waarover onlangs een publicatie is verschenen ¹⁾.

Het maken van een rechtstreekse vergelijking is uiterst moeilijk. In de eerste plaats is er in de Verenigde Staten een duidelijke scheiding tussen „economics” en „business administration” (bedrijfseconomie), die in Nederland zeer vaag is. Ten gevolge hiervan zijn er slechts ca. 3.000 ingeschreven studenten voor „economics” in de Verenigde Staten en Canada. Bovendien is het waarden van een „master's degree” of een Ph. D. (minimum studie 1, resp. 3 jaar na bachelor's-examen) tegenover een kandidaats- of doctoraalexamen uitermate moeilijk. Men bedenke daarbij, dat slechts ca. 10 pCt der studenten het Ph. D. behaalt, terwijl anderzijds de eisen t.a.v. de „master's degree” nogal uiteenlopen.

De drie grote groepen van werkgevers van de economen zijn: onderwijs - overheid - ondernemingen. De bij wijze van voorbeelden verstrekte cijfers geven ongeveer het volgende beeld:

Werkzaam bij	Ph. D.	Master's degree
Onderwijs	60-72 pCt	25-30 pCt
Overheid	18-23 pCt	20-24 pCt
Ondernemingen	8-23 pCt	38-47 pCt

Van de bij ondernemingen werkzaam is echter een aanzienlijk deel (bij de „masters” meer dan de helft) niet als econoom werkzaam.

Tegen de economische studie wordt een aantal bezwaren aangevoerd. Deze zijn voornamelijk veroorzaakt door de snelle groei van de economische theorie, waardoor sterke specialisatie, zowel naar onderwerpen als naar technieken, optreedt en de algemene oriëntatie in het gedrag komt. Het studieprogramma lijdt daardoor vaak aan onevenwichtigheid.

Daarnaast is een tweede groot bezwaar, dat men bij verschillende instituten de colleges in economische theorie evenzeer laat volgen door studenten in „business administration”, die niet in de theorie zijn geïnteresseerd. Daardoor wordt veelal het peil van het onderwijs verlaagd, zodat de theoretische economen niet meer aan hun trek komen, terwijl in andere gevallen de „business administration”-studenten worden overbelast. Hier is, volgens het rapport, slechts één oplossing: men handhave het peil ten behoeve van de economen, en geve zo nodig

¹⁾ Howard R. Bowen, Graduate education in economics. American Economic Review, vol. XLIII, no 4, part 2, September 1953, supplement.

daarnaast eenvoudiger cursussen ten behoeve van de studenten in „business administration”.

Een concentratie van het aantal instellingen (ca. 135) van hoger economie-onderwijs zou dit bevorderen. Thans zijn er enkele goede grote faculteiten, en vele kleine. Slechts bij enkele heeft men een bevredigende oplossing gevonden. Het wordt noodzakelijk geacht, dat de wetenschappelijk geïnteresseerde econoom ervaring in research-werk heeft. De schrijver wenst, dat de instellingen van hoger economisch onderwijs een voorbeeld nemen aan de geheel op research gerichte sfeer der exacte wetenschappen. De studenten dienen voortdurend, ook afgescheiden van het werk voor een these, research te verrichten.

Verder wordt een onderlinge taakverdeling tussen de verschillende instellingen van hoger economisch onderwijs aanbevolen. Er is thans een tendentie naar een min of meer uniform gemiddeld programma.

Ten slotte wordt het belangrijke probleem van de „adult education for economics” (post graduate courses) aangesneden. Daartoe staan thans drie mogelijkheden ten dienste, t.w. vaktijdschriften, bijeenkomsten van vakgenoten en omgang met collega's. De vaktijdschriften wordt een te moeilijke en te theoretische instelling verweten, de waarde van bijeenkomsten van vakgenoten ligt veeleer op een ander terrein dan dat van de verdere uitbouw der economische kennis, en de derde mogelijkheid, de omgang met collega's, is uiteraard slechts mogelijk waar een natuurlijk contact met collega's aanwezig is.

Het rapport behelst de volgende voorstellen:

1. het meer algemeen vrijgeven van de Zaterdag en het geven van voldoende gelegenheid voor studie, ook gedurende langere perioden, voor economen in dienst van Overheid en bedrijfsleven;
2. het organiseren van cursussen op theoretisch gebied aan de leidende universiteiten ten behoeve van onderwijzend personeel aan kleinere instellingen;
3. de organisatie, onder auspiciën van de „American Economic Association”, van conferenties over speciale onderwerpen, van langere duur dan de jaarbijeenkomst.

Dit alles geldt voor theoretische economen. In Nederland lijkt de situatie voor hem meer bevredigend dan in Amerika, al zou ook hier meer aandacht aan de nascholing kunnen worden gegeven. De opleiding der bedrijfs-economen, een veel grotere groep, wordt in dit rapport niet behandeld.

's-Gravenhage.

J. G. STRIDIRON.

INHOUD

	Blz.		Blz.
De werkring der economen in de Verenigde Staten, door Dr J. G. Stridiron	103	Londen Letter, door Henry Hake	116
Conjunctuurbeweging en Benelux, door C. H. Buitenhuis	106	Mededelingen voor economen	117
I want what I want, door Prof. Dr J. A. de Haas	108	B o e k b e s p r e k i n g :	
De vrachtenmarkt in 1953, door C. Vermey	111	Gedenkboek Wilton-Fijenoord 1854-1954:	
De Nederlands-Noorse handelsbetrekkingen, door Drs Ph. J. A. Eygelsheim	113	Dok- en Werf Maatschappij Wilton-Fijenoord N.V., bespr. door C. Vermey	117
Het Colombo-plan in uitvoering, door R. P. Simons Cohen	115	A a n t e k e n i n g :	
		De demografische ontwikkeling van België	118
		I n t e r n a t i o n a l e n o t i t i e s :	
		Indonesische exportcijfers	119
		Geld- en kapitaalmarkt, door Drs J. C. Brezet	120

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

C. H. BUITENHUIS, *Conjunctuurbeweging en Benelux.*

De ontwikkeling van de geldhoeveelheid in Nederland zal een tegengesteld beeld te zien geven tegenover die van het prijsniveau op de wereldmarkt. Hierbij zal de neiging tot een „lead” aanwezig zijn onder invloed van de speculatieve grondstofaankopen. Daartegenover zal in België de tendentie aanwezig zijn, dat de geldhoeveelheid zich in dezelfde richting ontwikkelt als het prijsniveau op de wereldmarkt. Daarbij zal een „lag” optreden, enerzijds ten gevolge van de tijd nodig voor aanpassing van de exportindustrie van „sterke” exportproducten, en anderzijds ten gevolge van de tijd nodig voor de importeurs om hun importgoederen te gaan vervangen door ze te betrekken uit landen met sterke valuta, waar de prijzen ten gevolge van de achtergebleven vraag minder sterk zijn gestegen. Door de gedeeltelijk tegengestelde koopkrachtontwikkeling van Nederland en België zullen de betalingsbalansen de tendentie te zien geven van een wisselende debet- en creditpositie tegenover elkaar. De aanpassing zou kunnen geschieden doordat de partnerlanden elkaar afwisselend aanvullende credieten verstrekken boven de reeds uit de handel ontstane credieten.

Prof. Dr J. A. DE HAAS, *I want what I want.*

Het consumentencrediet in de Verenigde Staten is toegenomen van \$ 2,7 mrd in 1930 tot \$ 14,9 mrd in 1952, d.i. 5,4 pCt van het nationaal inkomen. De verkopen op crediet worden meestal gefinancierd door financieringsmaatschappijen, die speciaal voor dit doel zijn opgericht. De interest die de consument moet betalen varieert van 20 tot 30 pCt per jaar. Zolang full employment aanwezig is en de arbeidersinkomens stijgen zal een toeneming van het consumentencrediet niet tot een ramp leiden, maar indien de economie overgaat in een recessie zal dit tot moeilijkheden leiden. Schrijver komt tot de conclusie, dat consumentencrediet eerder in tijden van depressie dan van hausse moet worden verleend, indien men er al gebruik van wil maken.

C. VERMEY, *De vrachtenmarkt in 1953.*

In feite stond de vrachtenmarkt in 1953 goeddeels in het teken van de kolënverscheppingen van Noord-Amerika en de Japanse invoer. Zonder deze beide steun verlenende factoren zou de daling op de vrachtenmarkt ongetwijfeld een nog meer geprononceerd karakter hebben gehad. De vooruitzichten voor de naaste toekomst zijn niet zodanig dat met een spoedig herstel op de vrachtenmarkt kan worden gerekend. De gang van zaken op de tankvrachtenmarkt was vrijwel analoog aan die op de zgn. dry cargo markt en stond in heel schrille tegenstelling tot 1952, toen grote activiteit heerste en de vrachten een ongekend hoog peil bereikten. Er is geen aanleiding om voor 1954 hoge verwachtingen te koesteren.

Drs Ph. J. A. EYGELSHEIM, *De Nederlands-Noorse handelsbetrekkingen.*

De Nederlandse handel met Noorwegen verliep in 1953 gunstig. Slechts de import bleef bij de vorige jaren ten achter. De export wist zich, vooral gemeten naar de waarde, tot een hoog peil op te werken, terwijl ook de ruilvoet een aanzienlijke verbetering vertoonde. Verge-

lijkt men de door Nederland bereikte exportcijfers met die van Duitsland, dan wordt op het door Nederland bereikte resultaat een ander licht geworpen. Terwijl Duitsland een stijging van het waardecijfer van de import in Noorwegen met 134 pCt bereikte vergeleken met 1951, kon Nederland zich zelfs niet geheel op het peil van 1951 handhaven. Daarom is volgens schrijver een sterke waakzaamheid geboden, indien Nederland zijn positie op de Noorse markt relatief wil handhaven.

R. P. SIMONS COHEN, *Het Colombo-plan in uitvoering.*

Van het begin van de uitvoering van het Colombo-plan is het noodzakelijk gebleken de beoogde doeleinden te bereiken langs de weg van „adult education”. Uitvoering van enig regionaal project moest wortelen in technische kennis. De Koreaanse oorlog heeft invloed gehad op het Colombo-plan. Van Engelse zijde werd het moeilijk de leveranties aan kapitaalgoederen te combineren met de eisen die de Westerse bewapening stelde, terwijl aan de andere kant de stijging van de grondstoffprijzen in Azië de betrokken landen noopten tot herziening van de post interne investeringen. Vervolgens geeft schrijver een overzicht van de bereikte resultaten van het Colombo-plan.

— SOMMAIRE —

C. H. BUITENHUIS, *l'Evolution de la conjoncture et Benelux.*

L'auteur analyse l'influence du commerce extérieur en Belgique et aux Pays-Bas, sur la masse monétaire. Cette enquête fait apparaître aux Pays-Bas et en Belgique un développement du pouvoir d'achat dans des directions en partie opposées. L'auteur étudie ensuite les moyens de remédier aux conséquences de cet état de choses et conclut à la nécessité de rendre possible l'octroi de crédits réciproques.

Prof. Dr J. A. DE HAAS, *I want what I want.*

L'auteur attire l'attention sur le danger que provoque l'octroi croissant de crédits aux consommateurs aux Etats-Unis d'Amérique.

C. VERMEY, *Le marché des frets en 1953.*

L'auteur expose la situation du marché en „dry cargo” et du marché des frets pétroliers en 1953.

Drs Ph. J. A. EYGELSHEIM, *Les relations commerciales hollando-norvégiennes.*

L'auteur analyse les relations commerciales entre la Hollande et la Norvège en 1953.

R. P. SIMONS COHEN, *La mise en oeuvre du Plan de Colombo.*

L'auteur donne un aperçu des résultats obtenus depuis la mise à exécution du Plan de Colombo, il y a 3 ans.

Conjunctuurbeweging en Benelux

In de beschouwingen met betrekking tot de ontwikkeling van de Benelux tot een economische unie, is overwegend aandacht geschonken aan die maatregelen, die een duurzame niveau-aanpassing moeten bewerkstelligen. De problemen die ontstaan onder invloed van een internationale conjunctuurbeweging, zouden de Benelux-partners kunnen noodzaken bovendien met de gevolgen hiervan rekening te houden. Ten onrechte zou gemeend kunnen worden dat deze problemen slechts van tijdelijke aard zijn. Onderstaande uiteenzetting wil duidelijk maken dat de uiteenlopende economische structuur van Nederland en België oorzaak is dat in een internationale conjunctuurbeweging in beide landen afwijkende inflatoire en deflatoire processen werkzaam zijn. Dit zou zijn consequenties kunnen hebben voor het nemen van maatregelen om een gezamenlijke evenwichtige structuur tegenover het buitenland te behouden.

De belangtegenstellingen op dit punt kwamen tot uiting tijdens de Tweede Kamerdebatten in 1951. In deze periode vonden internationale prijsstijgingen plaats. De in verband hiermede afwijkende reactie in de economische politiek voor beide landen werd aldus gekenschetst, dat men sprak over een „bollen-gulden” en een „uranium-franc”. Om deze voorstelling een meer quantitative inhoud te geven, zij opgemerkt dat de Nederlandse export voor ongeveer 40 pCt uit agrarische producten bestaat en voor het overige merendeels uit industriële eindproducten, terwijl België zijn exportpakket met 40 pCt grondstoffen weet te vullen. Alleen al op grond van deze samenstellingen zal er tijdens een algehele conjunctuurbeweging reden zijn, dat de binnenlandse economieën afwijkende inflatoire en deflatoire processen ondergaan.

Naast deze verschillen in de reële sfeer moet men die van de monetaire sfeer in beschouwing nemen. Hierbij dient men er rekening mee te houden dat een grotere mate van economisch politieke maatregelen mogelijk is, wat er toe zal bijdragen dat de verschillen van minder bestendige aard zullen zijn. Nu de Benelux-partners nog niet zijn overgegaan tot het sluiten van een gemeenschap terzake van hun inkomsten en uitgaven in deviezen, zal de verschillende samenstelling der deviezenportefeuilles naar sterke en zwakke valuta van invloed zijn op de mate, waarin deze conjunctuurbeweging zich zal doen gelden, nl. in zoverre daardoor de bewegingsvrijheid bij in- en uitvoer uiteen zal lopen. Deze situatie zal in zoverre bovendien niet bestendig zijn naarmate de internationale convertibiliteit toeneemt, waardoor deze factor aan betekenis zal verliezen.

Alvorens de beschouwingen voort te zetten, moet be- zien worden welke factoren van de internationale handel van invloed zijn op inflatie en deflatie, en in welke mate zulks geschiedt. Daartoe kan worden nagegaan, welke factoren in dit verband van invloed zijn op de veranderingen van de geldhoeveelheid in beide landen. Bezie men de invloed van de verandering van de importhoeveelheid (I), de exporthoeveelheid (E), het importprijsniveau (P_i), het exportprijsniveau (P_e) op de geldhoeveelheid (M), dan kan men deze factoren verenigen tot een meer- voudige correlatierekening, welke ons een beeld verschaft van het ontwikkelingsproces. Deze vier factoren, die van invloed zijn op de betalingsbalans door bij te dragen aan waarde-overschotten respectievelijk aan waarde- tekorten, zullen via de deviezenvoorraad hun weerslag

vertonen in de verandering van de geldhoeveelheid. Immers, quantum en prijs bepalen beide in het onderlinge ruilverkeer t.a.v. de geleverde en de ontvangen goederen iemands kaspositie, waarbij dan de mogelijkheid van credietverlening uitgesloten is verondersteld.

Nederland.

Voordat nu echter de genoemde vier factoren in een formule verenigd kunnen worden om deze te correleren met de verandering van de geldhoeveelheid, moet aan de voorwaarde worden voldaan, dat de verklarende factoren niet zelf reeds onderling hoog gecorreleerd zijn, zodat ze als oorzakelijke factoren voor de te verklaren grootte aan betekenis verliezen. Op het eerste gezicht zou men veronderstellen dat de hoeveelhedsveranderingen voor een belangrijk deel uit prijsveranderingen te verklaren zijn. Wat de importhoeveelheden en import- prijzen betreft, kan men opmerken dat de veronderstelde elasticiteit in de beschouwde periode, dusdanig wordt doorbroken door andere overwegingen dan die van prijs- veranderingen, dat deze invloeden een belangrijker aan- deel blijken te hebben op de oorzaken van de verande- ringen in importhoeveelheden. Men denke aan specula- ties, afspraken op lange termijn en overheidspolitiek.

Geheel anders is dit echter met betrekking tot de ont- wikkeling van het exportprijsniveau. Deze grootte is geenszins onafhankelijk t.o.v. de overigen. Wat Neder- land betreft blijkt het juist in de betreffende periode van prijsstijgingen, dat het effect van de duurder geworden geïmporteerde grondstoffen in de prijzen van de geëxpor- teerde goederen binnen een half jaar dusdanig te zijn doorgewerkt, dat het exportprijsniveau na dit half jaar een vrijwel parallel verloop vertoont met het import- prijzniveau. Het grote aandeel verwerkte buitenlandse grondstoffen in de export, waarbij de ondernemer zich steeds meer baseert op vervangingsprijzen, geeft groten- deels een verklaring voor deze ontwikkeling. Verder zullen de exportproducten van luxe aard er oorzaak van zijn, dat het gemiddelde exportprijspeil op een lager niveau komt t.o.v. het importprijspeil in het begin van de opgaande beweging, terwijl een herstel plaatsvindt naarmate zich weer een evenwichtige toestand in de dalen- de beweging begint af te tekenen.

Het statistische resultaat tot uitdrukking komend in de ruilvoet laat zien, dat bij de aanvang van de Korea- hausse in 1950 deze ruilvoet in een half jaar 20 pCt daalde en op een laag niveau bleef tot hij weer steeg in het vierde kwartaal 1952 en het eerste van 1953 met even- eens 20 pCt, dank zij het handhaven van een export- prijnspeil dat gesteund wordt door een weer sterkere po- sitie van de meer luxe exportproducten. Afgezien van de ontwikkeling van het exportprijnspeil, dat in het begin en het einde van de beweging afwijkend is van het import- prijnspeil, is deze factor niet in die mate van de overige onafhankelijk, dat deze als verklarende variabele in de formule dienst kan doen. De overige factoren leveren de correlatie: $M = \alpha P_i + \beta^I + \gamma E + c$. Voor de periode van de Korea-golf zijn in een tijdreeks voor de factoren de kwartaalcijfers genomen van 1950, 1951, en 1952. De constante c is hierbij het gemiddelde van de geldhoe- veelheid in deze periode, zodat de afwijkingen hiervan door de overige drie factoren in de formule worden ver- oorzaakt. Bij de indexcijfers van de quanta is tevens

rekening gehouden met de onzichtbare im- en exporten.

Voor Nederland heeft deze vergelijking een correlatiecoëfficiënt van 0,77. Deze correlatie kan door uitschakeling van de invloed ten gevolge van de geldschepping ten behoeve van de Overheid nog worden verbeterd. De coëfficiënt blijkt dan 0,80 te worden. Voor het onverklaarde deel der fluctuaties kan de oorzaak allereerst gezocht worden bij de reeds genoemde zelfstandige invloed van het exportprijsniveau aan het begin en het einde der periode. Daarnaast zal de geldschepping ten behoeve van de andere sectoren dan de Overheid van invloed zijn.

Welke van de drie genoemde verklarende factoren het sterkst werken, zal blijken uit de regressiecoëfficiënten. Deze hebben achtereenvolgens de waarden: $\alpha = -1,04$, $\beta = -3,06$ en $\gamma = +0,32$. Daar met indexcijfers uit een zelfde basisjaar werd gerekend, zijn deze coëfficiënten onderling vergelijkbaar. Hieruit blijkt dus dat de importschommelingen de belangrijkste invloed hebben. De exporthoeveelheden vertonen een langzaam stijgende trend met een seizoenschommeling vanwege de agrarische export.

België.

Bij het opstellen van de verklarende grootheden voor België kan niet geheel dezelfde wijze als voor Nederland worden gevolgd. Met name de onderlinge correlatie tussen im- en exportprijzen, zoals die bij Nederland werd geconstateerd, is bij België in genoemde periode nauwelijks waarneembaar. Dit is verklaarbaar wanneer men denkt aan de juist in opgaande conjunctuur sterke exportproducten van België, waardoor een sterke exportprijsstijging mogelijk is, terwijl daartegenover de importen voor België niet zo dringend nodig zijn, dat men gedwongen zou zijn de hogere prijzen te betalen. De binnenlandse grondstoffenproductie stelt in staat, mede geholpen door de gunstige samenstelling der deviezenportefeuille en de daarbij gevoerde liberale politiek, dat er voldoende substitutiemogelijkheden in de herkomsten der importen zijn, zodat de algehele prijsstijging en prijsdaling zich in veel mindere mate doet gelden. Dit komt ook tot uiting in de ruilvoet, die zich in België in ongeveer dezelfde richting als het prijspeil beweegt. Het exportprijspeil heeft hier de scherpste beweging en maakt a.h.w. een schaarbeweging met het importprijspeil, daar de eerste sneller en verder stijgt en eveneens sneller en verder daalt. Beide prijspeilen verenigd tot de ruilvoet (R) leveren met de overige factoren de correlatie: $M = \alpha R + \beta I + \gamma E + c$. Over dezelfde periode vindt men hier de correlatiecoëfficiënt 0,82.

Een gedeelte van de onverklaarde fluctuaties vindt haar oorzaak in de vertragsfactor, die werkt bij de factoren onderling. Tussen de goederenbeweging en het betalingsverkeer is in het tijdsverloop een achterstand in de verrekening merkbaar. De invloed van deze achterstand zal bij grote schommelingen in de goederenbewegingen een groter vertraging betekenen in de toen afname van de verrekeningen, dan dit het geval zal zijn bij kleinere schommelingen. Als zodanig is de vertragsfactor evenredig met de mate van cumulatie van de vorderingen. Met deze veranderlijke vertraging is bij de berekening geen rekening gehouden, zodat aangenomen moet worden dat een deel van de onverklaarde fluctuaties elkaar compenseren. Verder geldt ook hier, dat de normale factoren die in het binnenland op de geldhoeveelheid werken, van invloed zijn. Opgemerkt moet wel worden dat hierbij de overheidssector een veel

geringer aandeel heeft. De regressiecoëfficiënten hebben de volgende waarden: $\alpha = +9,45$, $\beta = -3,12$ en $\gamma = +2,64$. De invloed van de ruilvoet blijkt hier het sterkst te zijn, terwijl de import- en exportschommelingen beide in gelijke (tegengestelde) mate van invloed zijn.

Aldus kan men de ontwikkeling van de berekende geldhoeveelheden der beide landen t.g.v. de internationale handel tegenover elkaar bezien. Hierbij bedenke men dat deze ontwikkeling liep over een periode waarin een prijsstijging van ongeveer 35 pCt op de wereldmarkt werd gevolgd door een prijsdaling van ongeveer 20 pCt, waardoor het ons mogelijk is deze tegengestelde tendenties waar te nemen. In een normale conjunctuurgolf zal het moeilijker zijn deze terug te vinden.

	1950	1951		1952		verandering van de geldhoeveelheid
		1e halfj.	2e halfj.	1e halfj.	2e halfj.	
Nederland	-6 pCt	-6 pCt	+5 pCt	+2 pCt	+7 pCt	}
België	-2 pCt	+8 pCt	+7 pCt	+2 pCt	-4 pCt	

Deze percentages geven slechts een gedeeltelijke aanwijzing bij het constateren of er in feite inflatie of deflatie heeft plaats gehad. Zo blijkt, dat in België de inflatoire en deflatoire invloed door stijging en daling van de geldhoeveelheid grotendeels geaccentueerd zijn door gelijktijdige stijging en daling van de omloopsnelheid van het geld. In Nederland daarentegen oefent de verandering van de omloopsnelheid merendeels een tegengestelde werking uit, zodat de processen niet zo sterk verlopen als de percentages zouden doen vermoeden.

In grove trekken geschetst vertoont zich het volgende beeld. De ontwikkeling van de geldhoeveelheid in Nederland zal een tegengesteld beeld te zien geven tegenover die van het prijsniveau op de wereldmarkt. Hierbij zal de neiging tot een „lead” aanwezig zijn onder invloed van de speculatieve grondstofaankopen. Daartegenover zal in België de tendentie aanwezig zijn, dat de geldhoeveelheid zich in dezelfde richting ontwikkelt als het prijsniveau op de wereldmarkt. Daarbij zal een „lag” optreden, enerzijds ten gevolge van de tijd, nodig voor aanpassing van de exportindustrie van „sterke” exportproducten, en anderzijds ten gevolge van de tijd, nodig voor de importeurs om hun importgoederen te gaan vervangen door ze te betrekken uit landen met sterke valuta, waar de prijzen ten gevolge van de achtergebleven vraag, minder sterk zijn gestegen. Uiteraard is dit laatste in de betreffende periode voor België mogelijk geweest, dank zij de voorraad harde valuta welke het bezat. In de toekomst zal deze laatste factor ten gevolge van de verbeterde valutapositie van Nederland ons, wat het geschetste verloop betreft, dichter bij België brengen.

Consequenties voor de economische politiek.

Welke consequenties scheidt de geschetste ontwikkeling voor de economische politiek in de beide partnerlanden? De gedeeltelijk tegengestelde koopkrachtontwikkeling in beide partnerlanden zal haar weerslag te zien geven in de industriële bedrijvigheid en wel in het bijzonder in die van de exportindustrie. Deze repercussies zullen zich uiten in prijsveranderingen afhankelijk van de vraag- en aanbodelasticiteiten en daarbij gepaard gaan met al of niet gedwongen loonaanpassingen. Vooral de laatste aanpassingen zullen gemakkelijker in opwaartse richting geschieden dan in neerwaartse. Naast deze aanpassingen in de industrie zelf, blijft de mogelijkheid open

voor overschakeling naar de meest aansluitende productie, welke in dat geval betere opbrengsten levert.

In deze, voor beide landen min of meer tegengesteld verlopende, processen zullen de betalingsbalansen de tendentie te zien geven van een wisselende debet- en creditpositie tegenover elkaar. De aanpassingen, die door deze situatie zouden kunnen worden opgeroepen, zouden die zijn als in het geval van één nationale economie, namelijk door verplaatsing der productiefactoren arbeid en kapitaal. Beide zullen in het verband van de Benelux moeilijk kunnen optreden. De factor arbeid verplaatst zich moeilijk door taalmoeilijkheden, terwijl de kapitaalbewegingen zoal niet door gebrek aan bereidheid tot kapitaalverstrekking dan toch door transfermoeilijkheden worden belemmerd. Men denke bij dit laatste aan de verhoudingen door de E.B.U. geschapen. Zolang beide Benelux-partners crediteuren zijn in de E.B.U., betekent iedere kapitaalbeweging van de ene naar de andere partner, dat het kapitaal ontvangende land zijn crediteurpositie in de E.B.U. nog verder ziet stijgen en daardoor op zijn beurt gedwongen wordt tot 50 pCt van deze stijging crediet aan de E.B.U. te verlenen.

Als laatste mogelijkheid blijft dan nog over dat credietverleningen over en weer plaatsvinden buiten de E.B.U. om, d.w.z. in vrije valuta. Voor zover het toestaan van dergelijke credietverleningen in de particuliere sector op technische moeilijkheden zou stuiten, of deze credieten quantitatief onvoldoende zouden blijken, zou men kunnen denken aan met de conjunctuur samenhangende credietverleningen door de beide overheden in afwisselende debet- en creditpositie, zodat als resultaat hiervan een nivellerende werking op de in beide landen plaatsvindende koopkrachtfluctuaties uitgaat. Echter zal dit slechts een deel van de genoemde inflatoire en deflatoire krachten kunnen bestrijden, daar de onderlinge handel slechts ongeveer $\frac{1}{10}$ van het totaal omvat. Aanvullende maatregelen zullen daarom genomen moeten worden om een onevenwichtige stijging van het loon- en prijspeil te voorkomen, vooral in verband met de te ontstane onderlinge open concurrentiepositie. Juist het loonpeil zal later moeilijk omlaag zijn te brengen bij handhaving van een volledige werkgelegenheidspolitiek. Men zou zich daarom kunnen voorstellen, dat de partnerlanden

elkaar afwisselend aanvullende credieten verstrekken boven de reeds uit de handel ontstane credieten. Deze oplossing zou dan in beide landen tegelijk gunstig werken om de invloeden van inflatie en deflatie bij elkaar te bestrijden.

Zou dit een oplossing kunnen vormen voor het interne evenwicht binnen de Benelux, complicaties kunnen nog ontstaan met betrekking tot het externe evenwicht. Het land immers dat in een periode van door internationale handel ontstane deflatoire krachten zijn betalingsbalans ziet verslechteren, zal niet alleen gebaat zijn met de credietverleningen van het partnerland zonder meer. Om bovendien het totale betalingsbalansevenwicht in stand te houden, zou het partnerland dat de credieten verstrekte ook moeten toestaan dat het andere land zijn credieten aanwendt ten behoeve van zijn exportindustrie, teneinde te trachten zijn totale deficit in te lopen.

Combinatie van deze maatregelen van economische politiek zou er toe kunnen leiden, dat zowel onderling als extern evenwicht bereikt wordt zonder dat daarmede de werkgelegenheid in gevaar zou zijn gebracht.

Wat de verwachtingen betreft omtrent de toekomstige ontwikkeling, zal rekening moeten worden gehouden met de mogelijke groei van de internationale convertibiliteit en in het bijzonder met een vermindering van het verschil in de relatieve dollarschaarste van de beide Benelux-partners, zoals deze zich reeds heeft gemanifesteerd. Zetten de bovengenoemde ontwikkelingstendenties zich voort, dan zou dit er toe kunnen leiden dat de onderling afwijkende reacties van de Nederlandse en Belgische economie op de internationale conjunctuurbeweging iets minder opvallend worden.

Het fundamentele verschil in economische structuur der partnerlanden zal daardoor echter niet verdwijnen. Men zal zich er dus op moeten instellen, dat deze tendenties zich telkens meer of minder in een conjunctuurgolf zullen openbaren. Het zal goed zijn daartegen in onderling overleg tijdig de nodige maatregelen te nemen, opdat de uit deze tendenties voortvloeiende spanningen in de verhouding der beide partners zo goed mogelijk en liefst zo tijdig mogelijk kunnen worden opgevangen.

Rotterdam.

C. H. BUITENHUIS.

I want what I want

Some years ago a popular song had the opening lines: „I want what I want when I want it”. It expressed accurately the general attitude of the American people. It is a frame of mind of which the system of installment buying is the practical expression.

There is no country where consumers buy on credit as commonly as in the United States. Everything — that is to say, all durable goods may be purchased on credit. Radios, television sets, all kinds of household equipment, jewelry, clothing all can be purchased by making a small deposit and by paying the balance in small weekly or monthly installments.

At one time an exception, to-day this method of acquiring goods has become well nigh universal. It has become „respectable”. In fact businessmen offering their goods for sale according to this plan are now giving it an air of respectability by no longer calling it „installment buying”. It is now called buying on the „budget plan”. This implies

that consumers carefully plan their budget of monthly expenditures and buy carefully within this budget.

Installment buying never was easier than it is to-day. One may now buy an auto „no money down and no payments until two months from now”. Even a ten dollar watch may be bought with „no money down and 25 cents a week”. Some products are sold, products such as television sets, by means of monthly payments extending over two or even three years.

The amount of installment credit has consequently increased. In 1930 only \$ 2,688,000,000 of installment credit was outstanding. By the end of 1952 it had increased to \$ 14,907,000,000. The relative importance of this consumer credit may be gauged by comparing it first with the total national income.

In 1942 the national income amounted to \$ 137,000,000,000 and installment credit that year was \$ 3,000,000,000. In 1952 the national income was estima-

ted to be \$ 278,000,000,000 and installment buying was in round numbers \$ 15,000,000,000. This means that while in 1942 installment credit amounted to less than 2.19 % of the national income in 1952 it had increased to 5.4 % of the national income.

To obtain a more correct estimate of the present consumer credit situation it is necessary to compare it not with the national income but with what is left of the national income after the payment of taxes.

It is estimated that during the first quarter of 1953 the remaining purchasing power had been reduced to \$ 246,000,000,000. This figure represents personal incomes after payment of Federal and local taxes. If we add to the amount of installment credit other consumer credit represented in various single payment accounts, such as charge accounts carried by retail stores, we get a total of consumers credit during this same quarter of \$ 24,000,000,000 or approximately 10 % of the disposable income. Installment credit alone represented more than 6 % of the disposable income.

The enthusiastic supporters of this method of selling make the claim that without it the industrial growth of the country would not have been as great as it has been these last ten years. No one can deny that this growth has been spectacular. The value of radio sets manufactured in 1942 was \$ 154,000,000. And in 1952 \$ 500,000,000 and that notwithstanding the increase in value of television sets produced from \$ 90,000,000 in 1942 to \$ 1,400,000,000 in 1952. The total number of radios at present in use in the United States is 110,000,000 as compared with 67,000,000 in all of Europe. The number of autos currently produced is nearly 6,000,000 and the number of autos at present in use is more than 43,000,000. This means that enough autos are at present in use to allow one auto for every 4 persons in the country. In California there is one auto for every 2.5 persons.

It would be unwarranted to explain this phenomenal production of consumer durable goods by installment credit alone and yet it is reasonable to accept the claim that by making the acquiring of such goods easy their sales have been greatly encouraged. How are such credit sales financed?

In most cases they are financed through finance companies organized especially for the purpose. The retail merchant may receive a small down payment and the buyer signs a series of promissory notes for the balance. These notes are sold by the retailers to the finance company. Sometimes he finds it possible to sell them to a local bank. In each case the retailer guarantees payment. Sometimes the relations of the buyer are directly with a finance company. As security the company receives a chattel mortgage, or a conditional sale agreement, depending upon the law of the state in which the agreement is made.

As can be expected the finance company does not render this service for nothing. Sometimes no mention is made of interest on the loans. There does however appear a service charge in the bill to be paid by the buyer. When this service charge is translated into terms of interest on the loan that may prove to be at the rate of 20 or even 30 per cent per annum. This type of lending has proven to be so profitable that many retailers and manufacturers have begun to finance these installment sales themselves. One concern, the „American Furniture Company”, in its annual report shows how 50 % of its net profit during 1952 resulted from these „carrying charges”.

The buyer is usually not aware of the usurious rates

he pays for the loan. Sometimes he is informed that his interest rate is only 6 %. This sounds reasonable but he overlooks the fact that he continues to pay 6 % on the original amount even after the successive payments have reduced the obligation to a negligible amount. The longer the credit period the more costly the loan becomes. A buyer who undertakes to pay for a car over a three year period and who agreed to pay in monthly installments of \$ 50 is thus paying during the last year 6 % over the original \$ 1,800 loan when as a matter of fact he only owes \$ 600. The last year of the contract this \$ 600 therefore cost him \$ 108.00 not to mention the possible service charge. He is happy in the belief that he pays only 6 % interest when as a matter of fact the last year of the contract his interest charge may amount to 20 %.

Notwithstanding the high cost of this installment credit, it is popular with consumers. It also enjoys the favor of manufacturers and retailers. The usual arguments in favor of installment buying are that it has not only been an important factor in making possible the rapid growth of industry but also the establishing of a high standard of living. In a recent statement Mr. Arno H. Johnson, vice-president of J. Walter Thompson Co., an advertising agency, argues in favor of making installment selling even more easy by lower down payments and longer payment periods.

The argument of those favoring a further extension of installment selling is that without it industrial expansion would be held back. As Mr. William J. Cheney of the National Foundation for Consumer Credit said: „In what other way can banks expect repayment of their loans made in 1951 and 1952 for plant expansion, if now that those plants are in full production, consumers should be unwilling in the aggregate to assimilate this increased output?”

These statements make it clear that as a result of installment credit the country has become involved in a vicious circle: by easy credit industrial expansion was encouraged, now that expansion has taken place it takes more installment credit to keep it going. From their argument it is clear that the entire system rests upon the assumption that there can be no limit to growth, and that economic conditions will be better next year and the year after than they are to-day. The question may well be raised whether like the use of alcohol such credit stimulation may not in the end lead to a complete collapse.

It cannot be doubted that consumers have been able to acquire goods by the installment method, which they could not otherwise have obtained. The average American working man owns an auto, one or more radios, a television set, an electric refrigerator, an electric washing machine and other durable goods. Most, if not all of these are purchased on the „budget plan”. Many of these people are thus obligated to pay out most of their weekly earnings in installments to finance companies leaving very small if any margins for savings with which to meet emergencies.

If the worker becomes unemployed, for even a comparatively short period, the finance companies will repossess the goods. This means that not only he has lost whatever payments he may have made but that the finance companies or the dealers from whom he bought the goods now have the problem of selling the used articles.

There is a hidden fallacy in the argument that installment credit increases the overall purchasing power of the public. If in a purchase price of \$ 1,000, there are hidden service and interest amounting to \$ 200, then

the actual effective purchasing power of the public is reduced to \$ 800. The \$ 200 now in the hands of financial institutions may be used to make further expansion possible and the credit and expansion spiral is pushed up another notch.

There is no magic formula from which we may learn how much consumer credit an economy can support without danger. Even the most enthusiastic supporter of installment credit must admit that there must be a point beyond which it is not safe to expand such credit. The fact that since the war the credit losses suffered by dealers and finance companies have been negligible is no proof that this point of danger has not been reached or even passed. As long as a country enjoys full employment and workers incomes increase an increasing amount of consumer credit will not of necessity lead to disaster. As soon, however, as the economy passes from the expansion stage to a stabilized condition and finally enters upon a recession the situation will cause difficulty.

It is a curious fact that people are inclined to consider every phase of an economy as being more or less permanent. During a depression many are inclined to give up all hope and accept bad times as their permanent lot. In times of expanding business on the other hand they ridicule anyone who doubts that there may be a limit to this expansion. It was this way during the last years before 1929, it has always been thus.

Now it would seem that installment selling has built in the United States a credit pyramid of unstable equilibrium. A decline in business activity will tend to be aggravated by the fact that, not all, but a substantial part of the population have mortgaged their hopes for future earnings. Industrial production is not now gauged by the present earning power of the consumers but by the anticipated earnings for the next two or three years.

There are many offsetting factors that must be borne in mind in arriving at a correct estimate of the situation. The economic „cushions” which I discussed in an earlier article will offset to some degree the effects of a collapsing credit structure. But the expanded installment selling nevertheless has created a weak spot in the American economy. It would certainly be unwise to accept the proposition of those who favor installment buying that there is no danger at all and that if a depression should occur more liberal credit will quickly provide the cure.

The American Government has from time to time undertaken to restrain consumer credit. Under the authority of an act of Congress which gave the President emergency powers, President Roosevelt in 1941 established temporary control over consumer credit. At that time, because of war production, consumer goods were scarce while employment and wages were on the increase. The Federal Reserve authorities were instructed to regulate the use of consumer credit so that the demand for goods would not be unduly stimulated.

Under „Regulation W” the terms of consumer credit were prescribed. The restrictions were twofold. In buying for instance an automobile at least one third of the purchase price was required as a down payment and the balance could be spread over no longer than eighteen months. The Federal Reserve Board moreover regulated the operations of finance companies, stores and others engaged in granting all kinds of consumer credit. All credit grantors engaged in installment business were required to register with the Federal Reserve Bank of the district in which they were located and were furnished with information regarding the terms they were allowed

to grant. For two years following the war these controls were continued although they were gradually relaxed. The reason was that shortages continued to exist for a while. Shortly after the outbreak of the Korean War in 1950 these controls were reestablished. In May 1952 they were once more withdrawn.

The impression should not be created that installment selling has universal approval. The banking profession on the whole is fully aware of the dangers and voices have recently been raised in warning. At the present time such warnings are especially timely since there are indications that the American economy is slowing down. Retail sales in recent weeks have shown more than the usual seasonal decline. The Federal Reserve Board in November 1953 reported that sales during October were 5 % below those of the same month of last year. During November claims for unemployment benefits averaged 980,000 a week as compared with 655,000 a week in November 1952. Unfilled orders for durable goods which a year ago stood at \$ 71,300,000,000 by the first of November had slipped to \$ 58,700,000,000.

None of these figures, and others could be quoted, indicate more than a moderate decline. The Federal Reserve Bank in Philadelphia made the prediction that a decline of 15 % may be expected in factory production during the coming year. Such a decline however would leave factory output above the figure of 1949.

The Federal Government has already started to make money cheaper to ease the situation. Bankers therefore have begun to question the soundness of the credit system which has stimulated production expansion. Mr. R. W. Townsend, investment counselor, told the Pennsylvania Bankers Association recently: „Over 10 % of to-day's volume of trade is due to credit extension and yet trade volume promises to be less instead of more than to-day's production”.

At the very time when an expanding purchasing power may be needed to absorb current production this purchasing power is limited by the commitments made for past purchases. And unless present production is absorbed by the market, slow-downs and shut-downs in industry will result in unemployment. This will mean that the purchasing power of the public will be still further curtailed.

Even if employment is kept at the present high level the demand for durable goods will not increase but will tend to decline. After all the people who wanted refrigerators, radios and television sets have been able to acquire them through easy credit terms. Not every family has been so fortunate but it is reasonable to assure that the great buying rush which took place after credit controls were lifted has been spent. From now on we may expect a gradual slowing down in the demand. But production capacity has not been curtailed.

As the new 1954 models of automobiles are coming off the assembly lines the dealers are making desperate efforts to sell the 1953 cars remaining in their hands. „No money down, three years to pay” apparently is not enough to attract buyers so some dealers are advertising: „Your car no matter how old is worth \$ 500 with us even if you have to tow it in”; while one dealer announces that he will sell his remaining 1953 cars „for \$ 1 over costs”. So desperate is the attempt to clear out the 1953 cars that in Denver one dealer advertises: „Bring your old car, horse, cow, goat or chickens. We'll trade for anything”. In Los Angeles an announcement over the television says: „If you have no old car to trade in we

will take furniture, pictures, anything of value old or new as a down payment”.

Nevertheless in the face of this condition the automobile manufacturers tell us that there is nothing to worry about. After all there are still 17,000,000 families without a car and 89 % of the car owners have only one car. The market is there so they say, all we need is easier credit and aggressive selling.

Have we reached the danger point in installment selling? Conservative opinion holds that we have. Banking opinion is therefore generally that consumer credit has been too easy.

The experience now seems to show that installment selling has not been a benefit to consumers but rather a device by means of which manufacturers were able to sell over-priced goods. Had installment selling been under control, manufacturers would have been compelled to

seek markets by reducing costs and prices. Excessive plant expansion would not have been encouraged.

It does not yet appear what the ultimate outcome may be. It is possible however to draw some tentative lessons from the American experience. It seems that installment selling may be used to stimulate demand. But, if it is to be used at all, it should be used with moderation and what is even more important it should be used rather in times of depression than in times of prosperity. A consumer credit structure built in times of prosperity upon a too liberal installment plan will not only contribute to inflating the boom expansion but may make a decline more difficult to control.

For the present the advocates of offsetting a decline by „more of the same” have won out. It is not possible to predict how soon a more conservative attitude will win the battle.

Claremont, California.

Prof. Dr J. ANTON DE HAAS.

De vrachtenmarkt in 1953

De voortgezette daling in de maand December van het indexcijfer der sterlingvrachten in de algemene vrachtaart leidde tot een nieuw laagtepunt, nl. 71,5, waarmee tevens het laagste punt sedert Augustus 1952 werd bereikt. Vergeleken met het jaargemiddelde in 1952 liep het door de Chamber of Shipping samengestelde indexcijfer in het afgelopen jaar met 12,2 punt, d.w.z. 14,5 pCt terug. Weliswaar was de daling in 1952, nl. 43 pCt, aanzienlijk groter maar 1953 stond toch, wat de algemene vrachtaart betreft, duidelijk in het teken van verdere neergang. Tegen de verwachting in was de stemming op de vrachtenmarkt in het begin van het afgelopen jaar aanvankelijk gunstiger dank zij vooral de groter vraag naar ruimte voor het vervoer van graan van Noord-Amerika en Canada, terwijl ook kolenverscheppingen van Noord-Amerika en de sterk toegenomen Japanse import steun aan de markt verleenden.

In feite stond de vrachtenmarkt in 1953 goeddeels in het teken dezer beide factoren. Amerika's kolenexport, die zich behalve naar Europa ook naar Zuid-Amerika en Japan richtte, overtrof de verwachtingen, zij het dat de stijgende Europese productie oorzaak was dat de continentale invoer uit Amerika aanzienlijk bij die van 1952 ten achter bleef. Daarnaast ontplooidde Japan grote activiteit op het stuk van invoer van kolen, ertsen en andere grondstoffen. Zonder deze beide steun verlenende factoren zou de daling op de vrachtenmarkt ongetwijfeld een nog meer geprononceerd karakter hebben gehad.

Dit bleek wel heel duidelijk gedurende het tweede halfjaar toen de graanuitvoer van Noord-Amerika naar Europa stagneerde en de kolenverscheppingen althans ten dele in de daardoor ontstane lacune voorzagen. In Juni hechtte het Amerikaanse Congres zijn goedkeuring aan de gratis levering aan Pakistan van een miljoen ton tarwe. De verschepping dezer hoeveelheid tezamen met vrij aanzienlijke leveranties aan Japan, de aankoop door de Engelse Regering van een miljoen ton Cuba-suiker en de toenemende vraag naar ruimte voor de verschepping van graan van de Laplata-rivier, voorkwamen mede een scherper daling.

Werd de vaart op het Midden en Verre Oosten beïnvloed door Japans actieve invoerpolitiek, dit was nochtans voor een belangrijk deel éénrichting verkeer. De Japanse uitvoer bood geen equivalent.

Tal van schepen moesten dan ook na lossing naar elders worden gedirigeerd, hetgeen een ballastreis betekende en bovendien de vrachten van Amerika's Westkust, waarheen een aantal schepen gedirigeerd werd, nadelig beïnvloedde. Tegenover de kalme stemming in de Zwarte en Middellandse Zee stond de vraag naar ruimte voor het vervoer van kunstmest van het Europese vasteland naar Noord-Amerika en het Verre Oosten, waarvoor periodiek alleszins bevredigende vrachten werden betaald.

De minder bevredigende gang van zaken weerspiegelden zich eveneens in de timecharter sector. Daalde het indexcijfer voor timecharter vrachten in 1952 met niet minder dan 134,5 punten tot slechts 54 in December 1952, noemenswaardig herstel bracht het afgelopen jaar niet. Het indexcijfer bedroeg in December jl. slechts 57,8.

Zoals gewoonlijk is ook ditmaal de snelle en zeer ingrijpende daling op de vrachtenmarkt allerm minst gepaard gegaan met een overeenkomstige vermindering der exploitatiekosten. Met uitzondering van de oliebunkerprijzen, die overigens in het afgelopen jaar nog tussentijdse verhogingen ondergingen, is van een aanpassing der exploitatiekosten aan het zo sterk gedaalde vrachtenpeil vooralsnog geen sprake.

In de op 17 December gehouden jaarvergadering der Hall Brothers Steamship Company te Newcastle-on-Tyne, wees de voorzitter er op dat de vrachten in vrijwel alle sectoren tot een zeer laag peil zijn gedaald. De exploitatiekosten daarentegen — en dit geldt in het bijzonder voor onderhoud en reparaties — bewegen zich bij voortdurend op een aanzienlijk hoger niveau dan in 1949. Daarbij komen de zoveel hoger afschrijvingen op nieuw gebouwde schepen. Hoezeer de bouwrijzen zijn gestegen, blijkt wel heel duidelijk uit de mededeling van Sir Ernest Murrant, president-commissaris der Manchester Liners Ltd ter jongste algemene vergadering, dat de bouwrijzen van één enkel lijn-vrachtschip thans vrijwel gelijk is aan het gehele preferente en gewone aandelenkapitaal dezer oud gevestigde rederij!

Nevenstaande tabel geeft een beeld van de fluctuaties der vrachten in enkele der voornaamste sectoren in de jaren 1952/53.

Zoals uit de tabel blijkt, lagen in 1952 de hoogst betaalde vrachten op een aanmerkelijk hoger niveau dan in het afgelopen jaar. Dit en de omstandigheid dat ver-

	1953		1952	
	Hoogste vrachten	Laagste vrachten	Hoogste vrachten	Laagste vrachten
Graan.				
West-Australië/Ver. Kon. (gestort graan ex silo)	95/—	75/—	141/3	65/—
Noord-China/Antwerpen				
Hamburg	102/6	70/—	190/—	67/6
U.S. Gulf/India	81/3	77/6	192/6	140/—
Laplata-rivier/Antwerpen				
Hamburg	80/—	62/6	95/—	42/6
Noord-Pacific/Japan	\$ 8,50	\$ 6,50	\$ 15,50	\$ 5,75
Noord-Pacific/Ver. Kon.	80/—	61/—	180/—	70/—
Kolen.				
Noord-Amerika/Antwerpen-Rotterdam	37/6	28/—	79/6	24/—
Noord-Amerika/Japan	\$ 9,75	\$ 8,25	\$ 19,75	\$ 8,—
Rotterdam/West-Italië	22/—	16/—	30/—	16/—
Suiker.				
Cuba/Ver. Kon.	75/—	60/—	140/—	52/6
Cuba/Japan	\$ 15,—	\$ 13,—	\$ 28,50	\$ 12,50
Erts.				
Bona/Ver. Kon.	25/—	24/—	48/—	23/6
Huelva/Ver. Kon. (pyriet)	39/—	32/—	52/—	26/—

scheidene rederijen van het in 1952 gunstig getij profiteerden om enkele langdurige timecharters af te sluiten teneinde zich zodoende te dekken tegen een vroeger of later te verwachten neergang, verklaart de over het geheel niet onbevredigende jaarresultaten van het merendeel der zgn. tramp-rederijen in dat jaar.

Verwacht moet worden dat de jaarcijfers over 1953 der rederijen, welke uitsluitend de algemene vrachtaart uitoefenen, een teruggang te zien zullen geven. De resultaten dezer groep zijn afhankelijk van de omvang van de wereldhandel. Niet slechts zijn de graanprijzen vrij scherp teruggelopen — Engeland beschikte verleden jaar over aanzienlijke voorraden hetgeen het stagneren der aankopen voor Engelse rekening verklaart — en nadert de Europese mijnbouw het ogenblik waarop het eigen verbruik vrijwel kan worden gedekt, maar ook de prijzen van verschillende grondstoffen zijn gedaald hetgeen de terughouding der kopers verklaart. De vooruitzichten voor de naaste toekomst zijn dan ook niet zodanig dat met een spoedig herstel op de vrachtenmarkt kan worden gerekend. Uiteraard verkeren de rederijen die over moderne, economische schepen beschikken in gunstiger positie dan reders die niet tot vloot-vernieuwing overgingen, maar zelfs de exploitatie van moderne schepen laat bij het huidig vrachtenpeil slechts matige reisoverschotten.

Een factor die zich, nu het getij is gekenterd, gevoelig doet gelden is de directe en indirecte steun welke in verschillende landen aan de eigen vloot wordt verleend. Tegen deze „vlagdiscriminatie” werd tot dusver door de redersorganisaties zonder tastbaar resultaat geopponeerd zoals ook de drang die op de fiscus hier en elders wordt geoeffend om de zwaar drukkende last der fiscale heffingen te verlichten tot dusver weinig effect sorteerde. Voegt men hierbij het oponthoud dat nog steeds in een aantal laad- en loshavens wordt ondervonden en waardoor de reisduur onevenredig wordt verlengd, dan behoeft het geen betoog dat de verwachtingen der zgn. wilde vaart-rederijen voor het nieuw aangevangen jaar niet hoog gespannen zijn.

De gang van zaken op de tankvrachtenmarkt was vrijwel analoog aan die op de zgn. dry cargo markt en stond in wel heel schrille tegenstelling tot 1952, toen grote activiteit heerste en de vrachten een ongekend hoog peil bereikten. De geringe behoefte aan extra tonnage

der grote maatschappijen — een harer zag zich gedurende de eerste maanden van 1953 zelfs genoodzaakt overtollige tonnage tijdelijk op de open markt te bevrachten — was oorzaak dat de vraag zich bij voortdoring tussen enge grenzen bewoog. Langdurige timecharters die in 1951/52 voor rekening der grote maatschappijen werden afgesloten en in aanzienlijke mate tot de bedrijvigheid op de tankvrachtenmarkt bijdroegen kwamen zomin als bevrachtingen voor achtereenvolgende reizen gedurende 1/3 jaren in 1953 tot stand.

Het lage niveau waarop de vrachten voor reischarterers zich gedurende het gehele jaar handhaafden, was oorzaak dat de kleinere en oudere schepen niet zonder verlies konden varen en in toenemende getale werden opgelegd. Rond 1,5 miljoen tons (draagvermogen) waren aan het eind van het jaar uit de vaart genomen en het is zeer de vraag, of deze schepen nog in dienst zullen worden gesteld. Er zijn namelijk generlei aanwijzingen voor een op korte termijn te verwachten ingrijpende verbetering van het thans geldend lage vrachtenpeil. Vooraleer op enigszins grote schaal tot sloop der daarvoor in aanmerking komende schepen wordt overgegaan en daarmede een toestand van evenwicht tussen vraag naar en aanbod van tonnage wordt verkregen, is geen blijvende verbetering te verwachten. Overigens is het aantal „vrije” tankschepen, d.w.z. schepen waarvoor geen langdurig timecharter is afgesloten en die derhalve voor bevrachting op de open markt in aanmerking komen, in verhouding tot de wereldtankvloot beperkt. Het overgrote deel der schepen welke recentelijk in de vaart kwamen resp. nog in aanbouw dan wel in bestelling zijn, werd reeds door de grote maatschappijen op langere termijn gehuurd en de bedrijfsresultaten dezer schepen worden derhalve niet beïnvloed door de fluctuaties op de tankvrachtenmarkt.

In het nummer van 20 Januari jl. wijdde de heer J. A. P. van Wijck een beschouwing aan de rentabiliteit der supertankers. Deze is inderdaad gunstiger dan die van het 10.000 tons type dat overigens plaats heeft gemaakt voor de zgn. „general purpose” tanker van circa 18.000 tons. Een nadeel der supertankers is dat men voor emplooi vrijwel uitsluitend is aangewezen op de grote maatschappijen die deze schepen voor haar pendledienst, d.w.z. voornamelijk tussen de Perzische Golf en het Verenigd Koninkrijk/Continent gebruiken. Voor bevrachting op de open markt lenen zij zich niet. Het is niet zonder goede redenen dat het merendeel der talrijke voor de grote maatschappijen in aanbouw resp. bestelling zijnde tankers van het „general purpose” type zijn. Men geeft voorsnog de voorkeur aan schepen welke afmetingen zodanig zijn dat zij zonder bezwaar alle in aanmerking komende havens kunnen bezoeken.

Tegenover de groter „earning capacity” van de supertanker staan dus als nadelen de beperkter emplooi-mogelijkheden, d.w.z. niet slechts het moeten „missen van enkele vrachten” maar ook, daar de voor dit type in aanmerking komende bevrachters een monopoliepositie innemen, het risico van lager vrachten dan bij een ruimer markt zoals voor het standaard type van ca 18.000 tons, kan worden bedongen.

Ook voor de tankvaart als geheel geldt hetgeen werd opgemerkt ten aanzien van de „dry cargo market”; nl. dat reders die op de open markt zijn aangewezen, voorsnog geen aanleiding hebben hoge verwachtingen ten aanzien van 1954 te koesteren.

Zakenleiders!

Dit Chinese sprookje kan ook voor Uw zaak iets betekenen . . .

Een Chinese keizer komt in het bezit van een prachtige steen. Hij bekijkt hem aandachtig en mediteert er over, welke schone vorm de oppervlakte van de steen gevangen houdt. Hij ontdekt het niet. Later raadpleegt hij zijn hofbeeldhouwer. Deze bekijkt de steen zorgvuldig van alle kanten en zegt: „Keizer, deze steen omspant de vormen van een spartelende vis. Ik geloof, dat ik in staat zal zijn de vis uit de steen te verlossen.”

Na zorgvuldige arbeid verschijnt de beeldhouwer voor de troon om het resultaat van zijn werk te tonen. De keizer echter wil eerst het gruis zien, dat van de steen is afgebikt.

Het is nog geen vingerhoed vol. . .

„Gij zijt waarlijk een groot beeldhouwer en een groot dichter bovendien” zo spreekt de keizer. „Gij weet, dat onze taak in deze wereld een bescheiden taak is. Wij volgen de richtlijnen, die ons zijn voorgeschreven en het is ons slechts vergund met overleg en schroom de sluiers te verwijderen, die over de glanzende waarheid zijn gelegd. Toon mij thans het werk Uwer handen. Ik weet bij voorbaat dat het iets schoons zal zijn.” Het gehele hof was opgetogen over de spartelende forel, die blonk, alsof hij pas uit de Tsjang Tse rivier was opgehaald en iedereen vroeg zich af waarom hij zelf de vis, die nu zo duidelijk naar voren sprong, niet eerder had opgemerkt in de steen, waar de beeldhouwer slechts zo'n luttele hoeveelheid stof van afgehaald had. . .

Wij beschouwen het als onze eerste taak, de toekomstige mogelijkheden Uwer zaak te ontdekken en Uw reclame dienstbaar te maken aan de ontwikkeling daarvan, volgens een stijl, die het karakter van Uw onderneming weerspiegelt. Thans, nu wij een ruim en geriefelijk pand hebben betrokken, dat ook voor ons een verdere opbouw mogelijk maakt, zal het voor U interessant zijn contact met ons op te nemen.

RECLAME ADVIESBUREAU B. VAN BORSSUM WAALKES

JULIANALAAN 11 . BAARN . TEL. 2245

ERKEND
ADV. BUR.
SINDS 1921

De Nederlands-Noorse handelsbetrekkingen

In verscheidene Nederlandse bladen is de laatste tijd aandacht geschonken aan de gunstige ontwikkeling van de Nederlandse handelsbetrekkingen met Noorwegen. Daarbij is vooral gewezen op de aanzienlijke stijging, welke zowel de import uit als de export naar dat land in de jaren na de tweede wereldoorlog te zien geven, terwijl de samenstelling van de goederenuitwisseling vrijwel ongewijzigd zou zijn gebleven. Dit laatste is in ieder geval niet juist wat de uitvoer betreft. In het onderstaande zal dit, alsmede de belangrijke gevolgen daarvan, worden aangetoond.

De Nederlandse invoer uit Noorwegen.

Onderwerpt men de cijfers over de laatste drie jaren aan een nader onderzoek, dan blijkt dat de invoer uit Noorwegen in die tijd een niet onaanzienlijke daling vertoont. Dit is verklaarbaar uit het feit, dat Nederland uit Noorwegen in 1951 ten gevolge van de Korea-hausse grote hoeveelheden grondstoffen importeerde ten behoeve van de voorraadvorming. In het volgende jaar vond een intering op deze voorraden plaats, welke een verklaring vormt voor de kleinere invoer in 1952. Hoewel men aanneemt, dat in 1953 de intering op de voorraden ten einde kwam, vertoont ook in dat jaar de import een daling. Hoe de cijfers zich in de eerste drie kwartalen ontwikkelden zullen wij later bezien.

TABEL 1.

De Nederlandse invoer uit Noorwegen¹⁾

Jaar	Hoeveelheid in 1.000 kg	Waarde in f 1.000	Waarde per hoofd der Nederlandse bevolking in guldens
1951	188.152	98.907	9,60
1952	172.511	70.773	6,85
1953 a)	165.000	67.000	6,38

a) Geschat op grond van de uitkomsten over Januari-October 1953.

Uit de in tabel 1 vermelde cijfers over de import per hoofd van de bevolking blijkt, dat iedere Nederlander gedurende de laatste drie jaar gemiddeld f 7,50 aan Noorse producten verbruikte. Dit cijfer ligt, vergeleken met het Noorse verbruik van Nederlandse producten, aan de lage kant. Bovendien vertoont deze reeks een dalende tendentie, die sterker is dan die van de absolute cijfers, dit ten gevolge van de sterke aanwas van de Nederlandse bevolking.

TABEL 2.

Invoer uit Noorwegen in de eerste drie kwartalen van 1953

Kwartaal	Hoeveelheid in 1.000 kg	Waarde in f 1.000
1e kw.	31.679	17.222
2e kw.	43.930	17.362
3e kw.	45.245	17.076

Na een zeer geringe import in het eerste kwartaal vertonen de hoeveelheidscijfers een aanzienlijke toeneming in het tweede en derde kwartaal. Dit is te verklaren uit het feit, dat men in deze periode begon de voorraden weer op peil te brengen: Van het eerste op het tweede kwartaal bedroeg de stijging 38,7 pCt, van het eerste op het derde 42,9 pCt.

De waarde-cijfers bleven in deze periode zeer constant. In het eerste kwartaal betaalden wij f 0,54 per kg Noors product tegen slechts f 0,38 in het derde kwartaal. Dit betekent een daling met niet minder dan 29 pCt.

¹⁾ Het in dit artikel gebruikte cijfermateriaal is ontleend aan de Statistiek voor de In-, Uit- en Doorvoer van het C.B.S.

De voornaamste invoerproducten zijn: stoffen voor de vervaardiging van papier (in 1952: f 26 mln, 37,1 pCt van de totale import uit Noorwegen), karton, papier en waren er van (f 10 mln, 14,2 pCt) en vetstoffen, vetten en oliën (f 6,5 mln, 9,1 pCt). De sterke daling van de gemiddelde prijs van de invoer wordt door deze samenstelling van het invoerpakket voldoende verklaard.

De Nederlandse uitvoer naar Noorwegen.

In 1950 en 1951 had Noorwegen grote betalingen te verrichten voor de invoer van nieuwe schepen. Dit beïnvloedde de Noorse handelsbalans ongunstig, zodat het land moest overgaan tot het instellen van import-restricties. Het kreeg van de O.E.E.C. toestemming om minder dan 75 pCt van de import van kwantitatieve belemmeringen te bevrijden. Tot 1 Januari 1952 bedroeg het percentage 51. Na verhoging tot 68 werd het in Mei 1952 op 75 gebracht, op welk peil het nog steeds staat. Onlangs deelde de Noorse Regering mede niet in staat te zijn dit percentage binnen afzienbare tijd te verhogen. Daar vooral eindproducten door de restricties getroffen werden, was deze maatregel voor Nederland zeer ongunstig.

TABEL 3.

Uitvoer naar Noorwegen

Jaar	Hoeveelheid in 1.000 kg	Waarde in f 1.000	Waarde per hoofd der Noorse bevolking in guldens
1951	383.622	136.091	40,74
1952	348.851	123.525	37,13
1953 a)	446.000	134.000	40,00

a) Geschat op grond van de uitkomsten over Januari-October 1953.

Oppervlakkig beschouwd is in 1952, gemeten naar waarde en hoeveelheid, een dieptepunt bereikt. Naar hoeveelheid blijkt 1953 een topjaar geweest te zijn, naar waarde gemeten heeft dat jaar het hoge peil van 1951 nog niet geheel gehaald. Gerekend per hoofd van de bevolking neemt Noorwegen de 8e plaats in (1953) onder onze afnemers.

De voornaamste producten, welke Nederland naar Noorwegen exporteerde, waren: minerale brandstoffen, aardolie, bitumen, distillatieproducten er van (in 1952: f 47,5 mln, 38,6 pCt van de totale export naar Noorwegen), textielgrondstoffen en -producten (f 17,7 mln, 14,4 pCt), voertuigen voor sloop- en luchtvaart (f 8,7 mln, 7,0 pCt).

De olie-export gaf de volgende resultaten:

TABEL 4.

Nederlandse export van aardolieproducten naar Noorwegen

Jaar	Hoeveelheid in 1.000 kg	Waarde in f 1.000	Waarde-percentage van de totale uitvoer naar Noorwegen
1938	2.582	108	0,4
1951	359.617	44.606	32,8
1952	314.326	45.632	36,9
1953 a)	413.000	46.750	34,0

a) Geschat op grond van de resultaten Januari-October 1953.

Dat de samenstelling van het Nederlandse uitvoerpakket voor Noorwegen weinig wijziging zou hebben ondergaan, is dus niet juist. Elimineren wij de aardolie, dan blijft over:

TABEL 5.

*Nederlandse export naar Noorwegen,
uitgezonderd aardolieproducten*

Jaar	Waarde in f 1.000	Hoeveelheid in 1.000 kg
1938	27.938	214.657
1951	92.485	24.005
1952	77.893	34.525
1953 a)	87.250	34.000

a) Geschat op grond van de resultaten Januari-October 1953.

De toeneming van onze export bleek dus, indien men de invloed der aardolie elimineert, tot stilstand te zijn gekomen. Gemeten naar hoeveelheid voerden wij in 1938 ruim 6 maal zo veel uit als in de laatste 2 jaren, die voor de huidige verhoudingen geen slecht resultaat te zien gaven, het geval was. In verband met de opgetreden prijsstijging onttrekken de waardecijfers zich aan een beoordeling.

In 1951 bereikten de uitvoercijfers (behalve aardolieproducten) gemeten naar de waarde een na-oorlogs record. Hoewel de uitgevoerde hoeveelheid in 1952 belangrijk steeg, daalde het waardecijfer met ongeveer f 15 mln. In 1953 herstelde het prijspeil zich gedeeltelijk en wist men de uitgevoerde hoeveelheid op het peil van 1952 te handhaven.

Zeer leerzaam is een vergelijking van de door Nederland bereikte resultaten met die van West-Duitsland:

TABEL 6.

Duitse invoer in Noorwegen (in 1.000 kr.)

1951	423.060
1952	698.541
1953 a)	990.000

a) Geschat op grond van de resultaten Januari-October 1953.

De voornaamste producten, welke Duitsland aan Noorwegen leverde, waren: transportmiddelen, machines en textielgoederen.

Van 1951 op 1952 nam de import uit Duitsland toe met 66,7 pCt, van 1951 op 1953 met 134 pCt. Gezien in het licht van deze cijfers moeten wij de door Nederland bereikte resultaten teleurstellend achten. Vooral, indien wij de invloed der aardolieproducten elimineren, daar dan het goederenpakket in belangrijke mate met het Duitse overeenkomt en de resultaten slechter zijn dan van het totale pakket.

TABEL 7.

Prijzen per kg product van onze export naar Noorwegen (gemiddeld)

Jaar	Alle producten	Aardolie	Alle producten, behalve aardolie
1951	0,38	0,12	3,85
1952	0,35	0,14	2,26
1953 a)	0,30	0,11	2,57

a) Geschat op grond van de resultaten Januari-October 1953.

Uit deze tabel blijkt, dat de waarde van het geleverd product over het geheel genomen in de jaren 1951 - '53 een regelmatige daling vertoonde. De cijfers, waaruit de invloed der aardolieproducten geëlimineerd is, vertonen tamelijk sterke schommelingen. Vooral in 1951 is een sterke top zichtbaar. Uit de hoogte dezer cijfers blijkt wel, dat door ons land voornamelijk hoogwaardige producten werden geleverd. De prijzen der aardolieproducten vertoonden betrekkelijk geringe schommelingen,

doch door de enorme hoeveelheden, welke geleverd werden, oefenden ze een nivellerende invloed op het totaal uit.

TABEL 8.

Nederlandse export in 1953 (eerste 9 maanden)

Tijdvak	Hoeveelheid (in 1.000 kg)			Waarde (in f 1.000)		
	Alle prod.	Aardolie	Alle prod., behalve aardolie	Alle prod.	Aardolie	Alle prod., behalve aardolie
1e kw.	111.872	106.140	5.732	36.709	12.028	24.681
2e kw.	76.305	66.248	10.057	29.669	8.615	21.054
3e kw.	147.280	136.772	10.508	37.556	14.419	23.137

De kwartaalcijfers geven, zowel wat waarde als wat hoeveelheid betreft, sterke schommelingen te zien. Over het totaal genomen blijkt het derde kwartaal het gunstigst te zijn geweest. Schakelt men de invloed van de aardolie uit, dan blijkt het eerste kwartaal wat de waarde betreft gunstiger. Naar hoeveelheid gemeten staat ook dan het derde kwartaal bovenaan.

TABEL 9.

Prijzen per kg product van onze export naar Noorwegen (gemiddeld)

Tijdvak	Alle producten	Aardolie	Alle producten, behalve aardolie
1e kw.	f 0,33	f 0,11	f 4,31
2e kw.	„ 0,39	„ 0,13	„ 2,09
3e kw.	„ 0,26	„ 0,11	„ 2,20

Ook in de kwartaalcijfers treedt dus de grote invloed van de prijzen der aardolieproducten op de voorgrond. Van het eerste op het derde kwartaal daalden de prijzen van onze exportproducten met 24 pCt.

Ontwikkeling van de ruilvoet in 1953.

In het eerste kwartaal van 1953 moesten wij voor 1 kg Noors product 1,64 kg Nederlandse goederen leveren. In het tweede kwartaal ontwikkelde de verhouding zich tot 1 : 1, in het derde tot 1 : 1,27. De verbetering van onze ruilvoet ten opzichte van Noorwegen verbeterde dan ook van het eerste op het derde kwartaal 1953 met niet minder dan 22,5 pCt.

Samenvatting.

Men zou geneigd zijn te menen, dat 1953 voor onze handelsbetrekkingen met Noorwegen een gunstig jaar was, waarbij slechts de import bij de vorige jaren achterbleef. De export wist zich, vooral gemeten naar de waarde, tot een hoog peil op te werken, terwijl ook de ruilvoet in deze periode een aanzienlijke verbetering vertoonde. Vergelijken wij echter de door Nederland bereikte exportcijfers met de Duitse, dan wordt op het door Nederland bereikte resultaat een ander licht geworpen. Terwijl Duitsland sinds 1951 een stijging van het waardecijfer van de import in Noorwegen met 134 pCt bereikte, konden wij ons zelfs niet geheel op dat peil handhaven. Een sterke waakzaamheid is dus geboden, indien wij onze positie op de Noorse markt ook relatief willen handhaven.

Tevens bleek, dat na de oorlog de export van aardolieproducten naar Noorwegen een sterke toename vertoonde. Dit product heeft op de ontwikkeling van de uitvoer naar dat land zelfs een overheersende invloed verkregen.

Het Colombo-plan in uitvoering

Nieuwe gegevens.

Het was in October jl. drie jaar geleden dat deskundigen uit landen van het Britse Gemenebest hun goedkeuring hechtten aan het Colombo-plan tot economische ontwikkeling van Zuid- en Zuid-Oost-Azië¹⁾. Een gebied met een kwart van de wereldbevolking zou men — naar men hoopte — grotendeels uit bronnen binnen het Gemenebest behoeden voor een verder afglijden langs de weg van de honger. Dat was inderdaad vooreerst de enige ambitie van het Colombo-plan: het moest Zuid- en Zuid-Oost-Azië behoeden voor diepere armoede; aan een verhoging van de levensstandaard voor de 570 miljoen inwoners van het gebied zou men niet toekomen, omdat een hogere voedselproductie snel door een toegenomen bevolking zou worden geconsumeerd.

De helft van de plan-periode is nu ongeveer voorbij; wat is het resultaat, wat zijn de vooruitzichten? De antwoorden op deze vragen krijgen temeer betekenis nu nieuwe gegevens beschikbaar zijn gekomen uit een volkstelling die in 1951 is gehouden in India, het belangrijkste van de 7 gebieden die in opzet aan het plan mee zouden doen — de andere waren Pakistan, Ceylon, Malakka, Singapore, Noord-Borneo en Serawak. Enkele van deze cijfers illustreren een typisch voorbeeld van wat wij noemen een „minder ontwikkeld gebied”.

Verdeling der beroepsbevolking per duizend

	India	Verenigde Staten	Groot-Brittannië
Landbouw, veeteelt, bosbouw, visserij	706	128	50
Mijnbouw, industrie, handel	153	456	555
Andere beroepen	141	416	395

	India	Verenigde Staten	Groot-Brittannië
Kostwinners	105 van	293	393
Gezinsleden met inkomsten	dezen zijn		
Gezinsleden zonder inkomsten	vrouwen		
	601	607	547

De verspreiding van de bevolking over stad en land wordt nader geïllustreerd door het volgende: van de in totaal 356,9 miljoen zielen in India leven er 295 miljoen in 558.089 dorpen en 61,9 miljoen in 3.018 steden. Het geboortecijfer wordt opgegeven als 40, het sterftecijfer als 27, zodat een bevolkingsaanwas resulteert van 13 per duizend per jaar, ofwel 4,6 miljoen.

Kapitaal.

Dit was dus het India waarop 70 pCt van de inspanningen van het Colombo-plan zou worden geconcentreerd, een land dat aan het eind van de vorige eeuw nog een exportoverschot aan tarwe en rijst had van 1,2 miljoen ton per jaar, maar dat nu ongeveer 3,4 miljoen ton moet invoeren. De cash crop had het veld moeten ruimen voor een subsistentie-economie waarbij de bevolking met haar hoofdzakelijk agrarische instelling zich concentreert op de directe voortbrenging van primaire behoefte-bevredigingsmiddelen voor eigen gebruik.

De moeilijkheden op de weg naar een hoger ontwikkeld economisch stelsel waren in India in volle omvang

zichtbaar. Waar men het probleem ook wilde aanpakken, men stuitte bij pogingen tot verbetering van de landbouwmethoden (het meest voor de hand liggende aangrijpingspunt) op een tekort aan technisch absorbtievermogen; industrialisatie die in theorie mogelijk leek op grond van de onzichtbare werkloosheid in de landbouw, ondervond belemmering door een gebrek aan elektrische energie en te geringe transportmogelijkheden. Pogingen tot oplossing van het kapitaalprobleem liepen vast op het complex van de geringe productiviteit, het lage reële inkomen en de geringe koopkracht. Het was dan ook duidelijk dat, in tegenstelling tot de schone opzet van „eigen hulp”, veel kapitaal zou moeten komen van landen buiten het betrokken ontwikkelingsgebied. De opstellers van het Colombo-plan, die dachten in totaal 1.868 miljoen pond nodig te hebben, rekenden op externe investeringen tot een bedrag van 1.084 miljoen pond²⁾.

Het mag een wonder heten dat de opstellers van het Colombo-plan in betrekkelijk korte tijd een redelijke kapitaalbestemming hebben weten te ontwerpen. Men heeft zich niet laten verlokken door de suggestie dat als eenmaal één tak van bedrijf zou worden aangepakt een verdere economische bloei spontaan zou volgen. Integendeel; een eis dat India 400.000 ton graan per jaar meer zou moeten produceren heeft niet geleid tot eenzijdige oriëntatie op de landbouwsector, zomin als Pakistans industrialisatiebehoefte de opstellers van het plan ertoe heeft verleid af te wijken van het volgende schema:

	Kapitaalsbestemming
Verkeer en verbindingen	34 pCt
Landbouw	32 pCt
Sociale zaken	18 pCt
Industrie	10 pCt
Energie	6 pCt

Het verloop.

Van het begin af is het noodzakelijk gebleken de beoogde doeleinden te bereiken langs de weg van „adult education”. Uitvoering van enig regionaal project moest wortelen in technische kennis en het aantal naar en door de betrokken landen uitgezonden mensen is dan ook aanzienlijk geweest. Opvallend daarbij is, dat landen die zich later bij het Colombo-plan aansloten toch al gauw aan die persoonlijke technische hulp hebben deelgenomen zonder zich verder van ganser harte te binden.

Een sprekend voorbeeld daarvan is Indonesië, dat — evenals Siam en de Philippijnen — herhaaldelijk de commissie-vergaderingen voor het Colombo-plan uitsluitend als waarnemer bijwoonde; nu staat het voor 1952 als nummer 4 op de lijst van technische hulp met 62 deelnemers! Door het Westen uitgezonden deskundigen ontvingen de nieuwe deelnemers lange tijd veel minder; politieke factoren zullen daaraan niet vreemd zijn zomin als aan de aanvankelijke aarzeling van die landen om zich met het Colombo-plan in te laten. Indonesië komt in het Colombo-plan pas eigenlijk nu goed op gang: het was op de jongste conferentie als volledig lid aanwezig en heeft nu Ceylon en Nieuw-Zeeland gevraagd om medisch-sociale hulp; Canada zal Indonesië een visserijproject voorleggen.

Ook Nepal, Birma, Laos, Vietnam en Cambodja zijn nu als lid aangesloten. Het was de bedoeling dat

¹⁾ Zie „E.-S.B.” van 28 Februari 1951.

²⁾ De private en publieke investeringen door Groot-Brittannië in het gebied beliepen tussen 1945 en 1950 750 mln pond.

zij hun eigen ontwikkelingsplannen met die van de oorspronkelijke deelnemers zouden coördineren. Dit streven is echter enigszins doorkruist door de Koreaanse oorlog, die ook op het Colombo-plan zijn invloed heeft gehad. Van Engelse zijde werd het moeilijk de leveranties aan kapitaalgoederen te combineren met de eisen die de Westerse bewapening stelde, terwijl aan de andere kant de stijging van de grondstoffenprijzen in Azië de betrokken landen noopte tot herziening van hun post interne investeringen. Daaronder kon met name een groter deel worden gebracht van de faciliteiten voor technische hulpverlening, waardoor het accent van die hulpverlening meer kon worden verschoven naar centra in de betrokken landen zelf, zodat minder jonge mensen naar elders werden gestuurd.

Het Colombo-plan nu.

Deze tendentie heeft men willen laten voortduren, ondanks het feit dat na Korea de marktpositie voor de Aziatische landen zowel voor vraag als voor aanbod ongunstiger kwam te liggen. Op de jongste vergadering van de deelnemers, in October 1953, kwam dan ook aan het licht dat de externe investeringen dienen te worden opgevoerd. Van de 1.084 miljoen pond die men drie jaar geleden dacht nodig te hebben is niet meer dan 360 miljoen pond binnengekomen, maar dat cijfer mag nog geflatteerd worden genoemd als men bedenkt dat hierin 250 miljoen pond³⁾ is begrepen uit de sterlingtegoeden die de Aziatische landen aan het eind van de tweede wereldoorlog in Londen hadden staan als gevolg van hun aan Engeland gedane goederenleveranties en verrichte diensten. De financiering zal dan ook een van de voornaamste agenda-punten zijn op de volgende deelnemersvergadering in September 1954.

Wat tot dusver door de verschillende landen is gepresteerd is verschillend. Hier en daar vallen goede vorderingen te noteren, vooral op het gebied van basisdiensten als transport, electriciteitsvoorziening en irrigatie. Als men op deze geleidelijke manier voortgaat zijn de vooruitzichten niet slecht, waarbij wel valt te bedenken dat van verslapping op het punt van voorlichting over geboortebepaling dan geen sprake zal mogen zijn. De productie van elektrische energie is al met een half miljoen kilowatt opgevoerd tegen een einddoel van 1 miljoen kilowatt. Dat aan de andere kant de beoogde 13 miljoen acres nieuw bouwland nog bij lange na niet zijn gehaald is niet zo verontrustend als men in het oog houdt, dat electriciteit veelal eerst beschikbaar moet zijn om grote gebieden verder tot ontwikkeling te kunnen brengen. Vaak ook, met name in India, zijn electriciteitsvoorziening en irrigatie in één project gecombineerd in stuwdammen. Bij objectieve beschouwing moet een cijfer als dat van de voedselproductie in India hoop geven op een goede toekomst, ook al is het cijfer dan dit jaar gunstig beïnvloed door goed weer: 5 miljoen ton meer dan in 1952. Hier volgt, ter nadere oriëntatie, een keus uit enkele andere projecten voor zover voltooid.

Birma: zuivelbedrijf (vee uit Pakistan); 633.000 acres meer met rijst.

Ceylon: 20.000 acres meer land onder bevoeiing; 25.000 meer kilowatt.

India: bevoeiing van 3,5 miljoen acres land; 315.000 meer kilowatt; kunstmestfabriek (productie steeg met 195.000 ton tot 230.000 ton); telefoontoestellenfabriek; locomotievenfabriek (90 stuks, import 243 stuks); steenkoolproductie steeg van 32 miljoen ton

in 1950 tot 36 miljoen ton in 1952; staal van 1.004.000 ton tot 1.103.000 ton.

Indonesië: rijstimport daalde van 600.000 ton (1951 - 1952) tot 300.000 ton (1952 - 1953).

Malakka: 50.000 acres opnieuw met rubber beplant; irrigatie van 50.000 acres; 40.000 meer kilowatt.

Singapore: 40.000 meer kilowatt.

Nepal: vee-proefstation.

Pakistan: 70.000 meer kilowatt; aantal spindels (katoen) steeg van 178.000 in 1947 (deling Brits-Indië) tot 950.000; aantal weefgetouwen van 4.824 tot 13.300. Wol: 5 fabrieken met 4.906 spindels; kamgaren: 2 fabrieken met 9.652 spindels; 4 katoenzaadoliebedrijven; suikerfabriek.

Vietnam: 500.000 acres meer met rijst; steenkoolproductie steeg van 638.000 ton in 1951 tot 894.000 ton in 1952.

Het is intussen duidelijk, dat de cijfers, die op de volgende conferentie van het Colombo-plan ter tafel zullen komen weer voor een belangrijk deel het stempel zullen dragen van de politieke toestand zoals die zich, in het bijzonder in het Oosten, zal ontwikkelen.

Hilversum.

R. P. SIMONS COHEN.

LONDON LETTER

Since I wrote the last London Letter, suggesting that the tasks probably confronting this country in 1954 would not be easy, the chairmen of the big banks have made their speeches, and they have confirmed my pessimism by issuing warnings of difficulties to come. Throughout these speeches runs the theme of increasing competition and troubles we have to face to hold our own: One speaker said, quite rightly, that orders now being fulfilled, especially in the capital equipment industry, had been placed much earlier when the seller's market was still in existence. Orders were coming in now less freely. For example, new orders for merchant shipping placed with British shipyards during 1953 amounted to only 520,000 tons as compared with 1,200,000 tons in 1952. And a spokesman for the engineering employers at a meeting when statements were hardly likely to be impartial, told of the loss — whatever that word means — of £ 50 millions' worth of engineering orders in 1953.

Some of the speakers thought that apart from a world decline in orders for certain industries the main trouble concerned price, rather than quality or delivery dates. Mr. Tuke of Barclays Bank said that „if another series of claims for higher wages for the same work should be conceded, we may be thrown back into a state of crisis quite simply by the impossibility of selling our manufactures”. Since that statement was made the Transport Commission has offered a 6 per cent increase in wages in place of the smaller interim award of 4s. per week, which averted a railway strike at Christmas. This latest offer, which would mean increases varying between 7s. and 10s. per week, has not been rejected, but the unions are trying for a bit more. The National Coal Board has attempted to come to terms with the miners by offering 7s. 6d. a week to the lowest paid workers. And the two sides in the electrical contracting industry are having strikes and lock-outs in order to come to an agreement over the precise amount to be paid by the employers. Building workers have not been impressed by this small-time stuff:

³⁾ In 1946 waren in Londen sterlingtegoeden tot een totaal van bijna 2 mrd.

they have asked for 9s. an hour increase, or 30s. on a 40-hour week. What they will get is, of course, another matter.

The bankers were not quite at one over the effect of the increase in domestic spending in this country. Three chairmen said plainly that domestic consumption was too high. Lord Balfour summed up this attitude by saying: „it is clear that we have been consuming too much and making too little provision for the future”. The chairman of the District Bank — it has large interests in the textile industries — relied on the Chancellor of the Exchequer's assertion that internal trade has not risen to such an extent as overstrain productive capacity or starve the export trade.

People in the textile trade obviously want a flourishing home trade in view of the falling off in exports.

One point on which the bankers were fairly well united was that taxation was too high. One banker, probably imitating trade union leader in demanding too much in the hope of getting his true wishes, demanded relief for the despised class of recent years, the middle class. He contended that until the man earning £ 1,000 a year was left with 15s. in the £ at his top rate, and until the tax payer in the high brackets was left with at least 5s. in the £ again at his top rate, there is no real incentive. The table shows how far the Chancellor would have to go in order to meet this demand. The £ 1,000 a year man is paying roughly 4s. in the £ over the whole of his income, and on the margin he is paying 9s. in the £. The few in the uppermost tax brackets are paying well over 75 per cent of their whole income away in tax.

Range of total income	No. of incomes	Total income before tax	Tax	Tax as percentage of total income
£ £	000	£m.	£m.	%
135— 150	450	64	Nil	Nil
150— 250	3,555	721	17.0	2.4
250— 500	10,250	3,789	219.6	5.8
500— 750	4,356	2,585	221.7	8.6
750— 1,000	819	693	98.4	14.2
1,000— 1,500	420	504	115.5	22.9
1,500— 2,000	145	249	71.9	28.9
2,000— 3,000	125	302	104.8	34.7
3,000— 5,000	83	312	139.6	44.7
5,000— 10,000	36	244	140.2	57.4
10,000— 20,000	9	116	84.1	72.5
Over 20,000	2	71	62.2	87.6
Total	20,250	9,650	1,275.0	13.2

Two reasons were advanced for favours to the middle class: they are the shepherds — the metaphor is Mr. Tuke's, not mine — without whom the most skilled would be as helpless as sheep; and they are the saving class. Just to show that bankers can be unorthodox one attacked the popular policy of ploughing back company profits. It leads, he said, to capital starvation of new industries and to under-nourishment of the growing concerns. The answer is that once adequate — what is adequate? — provision has been made for one company, it should distribute earnings fully so that shareholders can provide risk capital. To give practical point to the heresy, this bank after maintaining its dividend unchanged at 12 per cent for more than 20 years gave shareholders 14 per cent. Do you begin to see why I think 1954 can be a troublous year?

Externally, the bankers — and apparently the Commonwealth Finance Ministers — regard convertibility as the ultimate goal, but convertibility and its timing mean as many things to the bankers as to the rest of us. Some urge us to have a go; others are more cautious using

phrases like „distant goal”, and one poured cold water on the convertibility-now school by looking at the gold and dollar reserves. It's very good, but. . . . in the 1951-52 crisis no less than £ 133 millions melted away in a single month. And just to show what can happen, a rumour that South Africa would devalue her currency unilaterally led to the flight of £ 10 millions before an official denial, accepted in this instance, stopped the flow. As some of the flight was within the sterling area it did not affect our reserves, but it is a good indication that history can repeat itself, if the United Kingdom had been involved.

There seems to be a growing tendency to look forward to convertibility being accompanied by more flexible exchange rates. Flexibility there must be, and if internally politicians and people are reluctant to accept cuts, then the discipline will have to come, sooner or later, from outside. Here again, is a field in which a clash is almost inevitable, since a large number of people want only the flexibility of expansion and none of contraction or extra effort.

Against this background the Chancellor has to start making his Budget proposals. He made some fiddling little changes in purchase tax but the real arguments are whether company taxation will be reduced so that, directly or indirectly, industry can get at the savings it so badly needs and whether personal taxation can be reduced. If personal tax is lightened the question is whether the extra money will be spent or saved. There is one interesting suggestion to stimulate savings: it copies the very successful savings weeks during the war. Then, quite illogically from the point of view of the pure economist, appeals were made for savings for, say, Spitfires. Undoubtedly people save more if there is a tangible object. The success of the building society movement proves that. Since the end of the war savings held by the societies have doubled, reaching the amazing figure of £ 1,400 millions. Here there seems to be the tangible object of helping other people buy their own house. In contrast with this, Government small savings, lacking this apparent tangible objective, have scarcely held their end-war level, and over the last four years have dropped a net £ 369 millions. It would seem that the economist must pay some attention to politics and psychology.

London.

HENRY HAKE.

MEDEDELINGEN VOOR ECONOMISTEN

De afdeling 's-Gravenhage van het Verbond van Wetenschappelijke Onderzoekers organiseert op Maandag 22 Februari 1954 om 20 uur precies in de aula van het Nederlandsch Lyceum Willemstraat 40a een bijeenkomst, waar Prof. Dr H. R. Kruyt en Prof. Dr H. Wagenvoort zullen spreken over het onderwerp „Overheid en Wetenschap”. Toegang voor alle belangstellenden vrij.

BOEKBESPREKING

Gedenkboek Wilton-Fijenoord 1854-1954. Dok- en Werf Maatschappij Wilton-Fijenoord N.V., Schiedam 1954, 304 blz.

Nadat ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de Maatschappij van Scheeps- en Werktuigbouw „Fijenoord” in 1923 een gedenkboek verscheen van de hand van Dr M. G. de Boer, waarin de merkwaardige figuur van Gerhard Moritz Roentgen in het bijzonder

belicht werd, volgde in 1929 bij het vijfenzeventigjarig bestaan van Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf een gedenkboek van de hand van M. J. Brusse, die in het bijzonder aandacht wijdde aan de grondlegger van laatstgenoemd bedrijf, Bartel Wilton.

Thans heeft Prof. Dr P. J. Bouman naar aanleiding van het eeuwfeest der in 1929 gefusioneerde bedrijven een gedenkboek samengesteld, waarin, om de woorden van de auteur te citeren, groei en bloei van het bedrijf worden geschetst en de achtergrond van zijn ontwikkeling wordt geplaatst in het raam der algemene economische geschiedenis. De schrijver is hierin voortreffelijk geslaagd. Typografisch uitstekend verzorgd en met tal van illustraties verlicht, geeft het gedenkboek niet slechts een boeiend overzicht van hetgeen pioniers als Roentgen en Bartel Wilton, die in feite beschouwd kunnen worden als de grondleggers van onze scheeps- en machinebouw alsmede van het scheepsreparatiebedrijf hier te lande, tot stand brachten, maar tevens een duidelijk beeld van de conjunctuur, waarbij de fenomenale ontwikkeling van Nederlands eerste haven door tal van belangwekkende statistische gegevens wordt geschetst.

Ondervonden reeds in de tweede helft der achttiende eeuw zowel de zeilvaart onder Nederlandse vlag als de scheepsbouw hier te lande de druk der buitenlandse concurrentie, na 1815 deden zich de gevolgen der Franse overheersing en Napoleontische oorlogen gevoelen en bleek hoezeer de vakkennis achteruit was gegaan. Er waren toen twee mogelijkheden om de nationale scheepsbouw nieuw leven in te blazen, nl. overgang naar de bouw van ijzeren stoomschepen dan wel steunverlening aan de bestaande scheepswerven. Ook hier gaf Koning Willem I blijk van scherp commercieel inzicht en initiatief. Z.i. toch lag de toekomst in de stoomvaart. De verdere ontwikkeling heeft de juistheid dezer opvatting aangetoond.

De oprichting van de werf „Fijenoord”, aanvankelijk een „etablissement voor herstel en vervaardiging van stoommachines” dateert van 1825. Vierentwintig jaren zou „Fijenoord” profiteren van de uitzonderlijke bekwaamheid op technisch gebied van Gerhard Moritz Roentgen. Toen hij in 1849 zijn functie neer moest leggen, was Bartel Wilton nog slechts een jeugdige smid die echter eveneens over een uitgesproken technische aanleg en bovendien over een ongeëvenaarde werklust, gepaard aan ondernemingszin, beschikte.

De merkwaardige groei en ontwikkeling van het bedrijfje, dat op 7 Januari 1854 in de Baan werd opgericht verschaft boeiende lectuur en toont hoezeer Bartel Wilton de kunst verstond om zijn bedrijf te doen profiteren van de expansie der scheepvaartbeweging in Rotterdams haven na de voltooiing van de Nieuwe Waterweg. De snelle groei der scheepvaartbeweging blijkt uit het aantal inklaringen, nl.:

1885	3.724	scheepen	metende	2.120.347	tons
1895	5.199	„	„	4.177.478	„
1905	8.138	„	„	8.339.313	„
1913	10.203	„	„	12.785.861	„

Met de toenemende scheepvaartbeweging ging een snelle stijging van het aantal te repareren schepen gepaard. Legde „Fijenoord” zich in het bijzonder op scheeps- en machinebouw toe, bij Wilton viel het accent op het scheepsreparatiebedrijf. Ook hier mogen enkele cijfers de groei van dit laatste illustreren (zie tabel in volgende kolom).

Werd in 1907 aan arbeidsloon f 749.708 uitbetaald, in 1913 was dit reeds tot f 1.819.795 gestegen; de bedrijfsoverschotten namen — na ruime afschrijvingen — van f 644.297 in 1907 tot f 1.768.776 in 1913 toe!

Door Wilton gerepareerde schepen

	Dokken		Gemeentedokken		Hellingen	
	schepen	bruto reg. tons	schepen	bruto reg. tons	schepen	bruto reg. tons
1907	55	179.956	98	289.337	95	121.604
1912	430	1.454.794	40	153.591	110	129.914
1913	490	1.644.810	51	192.848	114	144.423

In 1929 kwam, zoals reeds gereleveerd, de fusie tussen „Fijenoord” en Wilton tot stand. De nieuwe combinatie bleef ernstige tegenslagen niet bespaard. De hevige economische crisis der dertiger jaren en de bezetting van ons land in 1940 lieten diepe sporen achter. De voortvarendheid waarmee het herstel der ernstige oorlogschade alsmede vernieuwing en uitbreiding der bedrijfsmiddelen ter hand werd genomen, levert het bewijs dat ook de tegenwoordige bedrijfsleiding bezielde is door dezelfde rusteloze energie waarmee de grondlegger van het bedrijf en zijn onmiddellijke opvolgers de kleine smederij in de Baan hebben uitgebreid tot een industrie van wereldfaam.

De betekenis van Wilton-Fijenoord als bron van werkschaffing blijft waarlijk niet alleen beperkt tot Rotterdam. Tal van nevenindustrieën immers worden ingeschakeld en profiteren van de bedrijvigheid welke ontplooid wordt door dit moderne industriële grootbedrijf dat tevens, dank zij de voortdurende stroom van buitenlandse opdrachten, voor onze handelsbalans van nauwelijks te overschatten belang is. Terecht spreekt de auteur, wien lof toekomt voor de wijze waarop hij de stof in zijn gedenkboek heeft verwerkt, van de grootse visie der pioniers uit het geslacht Wilton. Zij hadden — onvermijdelijke tegenslagen daargelaten — het getij aanvankelijk mede. De welhaast ongeëvenaarde groei van Rotterdams haven, de tot 1914 in omvang voortdurend toenemende wereldhandel waarmee een snelle uitbreiding der wereldkoopvaardijvloot gepaard ging, de mogelijkheid om het vrije initiatief te ontplooiën en een soepele fiscale wetgeving, al deze factoren schiepen een gunstig klimaat en de Wiltons verzuimden de geboden kansen niet.

Veel is er veranderd en de mogelijkheden om een industrieel grootbedrijf als Wilton-Fijenoord bij de vigerende fiscale politiek en de zo labiele internationaal politiek-economische situatie op te bouwen zijn geringer dan honderd jaren gelden. Maar nog steeds geldt de door de auteur geciteerde uitspraak van Kohnstamm: „De functie van de ondernemer in een niet-dictatoriaal geregeerde maatschappij is nu eenmaal niet om uit nationale, gemeenschappelijke noodzaak industriële bedrijven uit te breiden of nieuwe op te richten, die later tenslotte niet rendabel blijken, maar om, geleid door feeling, kennis en ervaring, met durf en fantasie die projecten te realiseren, waarvan hem het risico acceptabel lijkt in vergelijking tot de behaalbare winst”.

Rotterdam.

C. VERMEY.

AANTEKENING

De demografische ontwikkeling van België

België heeft, vergeleken met andere landen, een tamelijk hoge nuptialiteitscoëfficiënt. In het algemeen doet zich geen langdurige tendentie voor in de nuptialiteit. België schijnt in dit opzicht een uitzondering te zijn: de nuptialiteitscoëfficiënt is van ca 7 tijdens de vorige eeuw thans gestegen tot 8.

Het geboortecijfer verminderde in een eeuw met bijna

de helft. De daling is in 1900 begonnen. Aan het begin van deze eeuw nam België t.o.v. de belangrijkste Europese landen een middenpositie in ten aanzien van de nataliteit. De nataliteit was er kleiner dan in Duitsland, Oostenrijk en Italië, zij was iets hoger dan die van Engeland en Zwitserland. In 1930 nam België nog een betrekkelijk gunstige positie in; alleen Nederland en Italië hadden een hogere nataliteit. Na de oorlog steeg de nataliteit in Europa; België behoort tot de landen waar de toeneming het zwakst was.

Het sterftcijfer wordt sterk beïnvloed door de leeftijdsopbouw. Daarom schenkt het Maandschrift van de Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie ¹⁾ van December 1953 aandacht aan de levenskansen bij geboorte. Daarbij blijkt België een tamelijk sterke achterstand te hebben vergeleken met de andere Westeuropese landen.

TABEL I.

Huwelijken, geboorten en sterfgevallen in België

Periode	Nuptialiteitscoëfficiënt	Gebaortecijfer	Bruto reproductiecijfer	Netto reproductiecijfer	Sterftcijfer
1845-1848	6,07	28,75	1,98	1,09	24,95
1855-1858	7,56	29,98	2,08	1,15	23,81
1865-1868	7,63	31,96	2,28	1,26	24,79
1879-1882	6,95	31,41	2,29	1,47	21,32
1889-1892	7,39	29,13	2,08	1,35	20,77
1899-1902	8,43	28,89	1,93	1,36	18,14
1909-1912	7,90	23,24	1,51	1,13	15,56
1929-1932	8,63	18,35	1,10	0,91	13,83
1939	6,53	15,34	1,02	0,859	13,77
1943	6,31	14,84	0,996	0,830	13,45
1947	9,83	17,48	1,196	1,089	13,03
1949	8,52	16,97	1,158	1,056	12,71
1951	8,11	16,19	1,110	1,013	12,45
1952	7,69	16,52	1,127	1,028	11,73

Wat de leeftijdsopbouw betreft geeft het begin van deze eeuw een verandering te zien. Het ogenblik, dat de verschillende leeftijdsgroepen (groepen van 5 jaar) hun maximum bereiken bij de tellingen is belangrijk. De groep van 0-5 jaar bereikte haar maximum in 1900; de groepen van 5-10, 10-15 en 15-20 in 1920; die van 20-25, 25-30 en 30-35 in 1930; al de andere groepen in 1947.

België was in de vorige eeuw een emigratieland, thans is het een immigratieland. De meeste jaren tussen de beide wereldoorlogen had België een min of meer belangrijk immigratiesaldo. Voor enige na-oorlogse jaren volgen hier cijfers over immigratie- en emigratie-overschotten:

TABEL II.

Immigratie- (+) en emigratie-overschotten (—)

Jaar	Saldo der migratie-bewegingen
1947	+ 27.215
1948	+ 45.782
1949	— 15.493
1950	— 10.362
1951	+ 14.630

Het immigratie-overschot in de periode 1947 t/m 1951 droeg voor $\frac{1}{3}$ bij tot de stijging van de bevolking.

Met bovenstaande uiteenzetting is in het kort de demografische ontwikkeling van België geschetst. Nu komt de vraag aan de orde, of het bevolkingsaantal op peil zal blijven. Het netto-reproductiecijfer (1951: 1,013; 1952: 1,028) geeft dienaangaande geen juist inzicht. In dit cijfer zijn allerlei storende elementen aanwezig, daar de vruchtbaarheid op verschillende leeftijden zeer uiteenloopt, waardoor de vruchtbaarheidsvoorwaarden niet als blijvend kunnen worden aangenomen.

¹⁾ Uitgave van het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. De gegevens voor deze aantekening zijn hieraan ontleend.

De methode, om deze storende elementen uit te schakelen, bestaat hierin, dat een groep wordt geanalyseerd en specifieke vruchtbaarheidscoëfficiënten worden berekend. De toepassing van deze methode is in België slechts in beperkte mate mogelijk. Het is nog niet mogelijk definitieve conclusies uit de aldaar ter hand genomen studie te trekken, doch het schijnt dat de vruchtbaarheid lager is dan nodig is, om het bevolkingsaantal op het tegenwoordige peil te handhaven.

De Franse demograaf L. Henry heeft het gemiddeld aantal kinderen per huwelijk berekend. Hieronder volgt het betreffende cijfer voor enige landen:

TABEL III.

Gemiddeld aantal kinderen per huwelijk rond 1950

Engeland en Wales	1,6
België	1,9
Denemarken	minder dan 2,0
Frankrijk	2,4
Italië	2,25
Noorwegen	2,1
Nederland	2,5
Portugal	2,75
Zwitserland	2,1

Uit deze tabel blijkt duidelijk, dat de vruchtbaarheid in België onvoldoende is om het gelijk blijven van de bevolking te verzekeren.

INTERNATIONALE NOTITIES

Indonesische exportcijfers

Door het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Djakarta zijn de cijfers betreffende de Indonesische export in 1953 bekend gemaakt. Volgens de publicatie van dit kantoor bedraagt de export in 1953 naar volume (met inbegrip van olie) 12.292.579 ton, zonder olie 2.592.015 ton. De waarde-cijfers zijn respectievelijk Rp. 9.303,4 miljoen en Rp. 7.011,7 miljoen. Vergelijkt men deze cijfers met de resultaten uit voorgaande jaren, dan vallen twee dingen op. Voor het eerst na de tweede wereldoorlog heeft het volume van de Indonesische export het vooroorlogse cijfer (1938) overtroffen, althans indien men daarbij de olie rekent. Zonder de olie blijft het volume nog achter bij dat van 1938, t.w. 2.592.015 ton in 1953 en 4.927.037 ton in 1938.

In de tweede plaats is het opvallend, dat het volume in 1953 met en zonder olie hoger is dan in 1952. Deze cijfers wettigen de conclusie, dat het ondanks de heersende moeilijkheden in Indonesië en op de internationale markten, nog mogelijk is om blijkbaar hetzij de productie enigermate te vergroten en/of bestaande voorraden te mobiliseren. In elk geval toont een eenvoudige berekening aan, dat de olie-export is gestegen van 7.416.533 ton in 1952 tot 9.700.564 ton in 1953.

De cijfers voor de ondernemingsrubber, een andere belangrijke Indonesische grondstof, zijn respectievelijk 305.890 ton in 1952 en 309.312 ton in 1953.

De waarde-cijfers van de Indonesische export daarentegen geven met en zonder olie een verdere daling te zien:

	× Rp. 1 miljoen			
	1952		1953	
Export	incl. olie	excl. olie	incl. olie	excl. olie
	-10.405,6	8.343,1	9.303,4	7.011,7

Uit deze cijfers blijkt, dat de prijsdaling op de internationale markten, waarop Indonesië is aangewezen, blijkbaar niet kan worden goedge maakt door de stijging van het exportvolume. Het is duidelijk, dat de ontwikkeling in Indonesië nog met moeilijkheden te kampen heeft, zolang de prijsdaling van zijn grondstoffen aanhoudt.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

Op de geldmarkt was de situatie de afgelopen week onveranderd ruim. De saldo's van de banken blijven het reservoir vormen, waarin schommelingen in de geld-behoefte worden opgevangen. In de week 25/1 - 1/2 was dit wederom duidelijk te constateren t.a.v. de grote omzetting van giraal- in chartaalgeld, die in verband met de ultimo plaatsvond. De hoeveelheid uitstaande schatkist-promessen neemt in snel tempo verder af; in de eerste maand van 1954 bedroeg de daling f 145 mln, waarna — buiten het bezit van De Nederlandsche Bank van dit papier — nog slechts f 835 mln resteerde (tegen op 31 Januari 1953 f 2.982 mln).

De kapitaalmarkt.

Op de aandelenmarkt vertoonde het koersniveau gedurende de verslagweek een verdere aanzienlijke stijging. De algemene aandelenindex overschreed hiermede het hoogste na de oorlog geregistreerde jaargemiddelde (nl. dat van 1948, dat 176 bedroeg). De koersstijging der laatste maanden ging tevens gepaard met een stijging van de omzetten; de aandelenomzet in Januari 1954 was de grootste sinds Maart 1948. In New York was de stemming de afgelopen week ook vast; Dow Jones Industrials doorbrak daar zelfs zijn tot dusverre (nl. in Januari 1953) bereikte na-oorlogse maximum. In verband met de voortdurende aankopen van Nederlandse internationale fondsen voor Amerikaanse rekening, is deze ontwikkeling in Wallstreet indirect voor de Amsterdamse beurs van belang.

Het hoge koersniveau begint inmiddels tot vergroting van de emissie-activiteit aanleiding te geven. Gedurende de verslagweek stond de inschrijving open op f 220.000 aandelen Sikkens Lakfabrieken à 160 pCt, welke emissie talloze malen werd overtekend. Betrof dit het open maken van een tot dusverre besloten N.V., daarnaast werden ook emissies aangekondigd van open N.V.'s, nl. van Smit & Co's Transformatorenfabriek (f 2 mln à 150 pCt) en van Thomassen en Drijver (f 1,2 mln à 110 pCt). De heersende haussementaliteit kwam tot uiting in het feit, dat de claims dezer laatste emissies aanzienlijk boven de zgn. theoretische waarde noteerden.

Op de obligatiemarkt werd wederom de uitgifte van een premielening aangekondigd, nl. van f 7 mln premie-obligaties Breda. Het rendement op deze stukken bedraagt ca 3,3 pCt bij een gemiddelde looptijd van 49 jaar. Meer dan op het rendement is de aandacht der beleggers echter gevestigd op de 8 prijzen van f 100.000, die in de loop van de volgende 50 jaar op de in totaal 70.000 uitstaande obligaties dezer lening zullen worden uitgekeerd.

De Gemeente 's-Gravenhage kondigde de emissie aan van f 20 mln 3½ pCt obligaties à 99 pCt, met een gemiddelde looptijd van 20 jaar. Vervroegde aflossing is de eerste 10 jaar niet toegestaan, daarna slechts à 101½ resp. 101 pCt. Een emissie op nagenoeg overeenkomstige condities van het Gemeenschappelijk Administratiekantoor werd de afgelopen week ruim voltekend.

Volgens gepubliceerde berichten is binnenkort een herstel van de vrijheid van kapitaalverkeer binnen de Benelux te verwachten. Voor zover in dat geval door de regeringen toch geen afspraken zouden worden getroffen, die een meerdere gelijktrekking van het renteniveau in beide landen verhinderen, is niet gemakkelijk in te zien, hoe een rendement van 3,35 pCt voor 20 jarige overheidsleningen in Nederland te verenigen zal zijn met bijv. een rendement in België van 4,7 pCt voor staatsfondsen

TE KOOP:

KAPITAAL BEDRIJFSPAND Van moderne bouw (1930)

Uniek gelegen hoekpand bij centrum Den Haag. Voor zaak, bedrijf, kantoren of derg. 1000 m² vloeropp., centrale verw., stalen ramen, daarboven nog 4 moderne portiek etages. - Eigen grond Brieven onder no. ESB 6-2, Postbus 42, Schiedam.

BANKIERSKANTOOR TE AMSTERDAM

vraagt voor spoedige indiensttreding

EEN BEKWAME KRACHT voor zijn studie-afdeling

Zij, die reeds als zodanig werkzaam zijn geweest, genieten de voorkeur. Leeftijd tot 30 jaar. Brieven met volledige inlichtingen ten aanzien van opleiding, vroegere werkkring etc. te richten aan Adv. Bur. de Bussy, Rokin 60, Amsterdam-C., onder no. AE 4361

Op het bureau van DE NEDERLANDSE HUISHOUDRAAD

kan geplaatst worden een

ECONOOM(E)

met belangstelling voor consumenten-problemen. Enkele jaren practijk in het bedrijfsleven gewenst.

Sollicitaties te richten aan:

Bureau Ned. Huishoudraad, Anna Paulownaplein 7, 's-Gravenhage.

met 7 à 8 jarige looptijd en van 5 pCt voor kasbons van steden bij 5 à 6 jarige looptijd, zoals vermeld in Dr Delmotte's overzicht van de Belgische geld- en kapitaalmarkt in „E.-S.B.” van 3 Februari jl.

Aand. indexcijfers.	29 Jan. 1954	5 Febr. 1954
Algemeen	173,2	177,1
Industrie	240,0	245,6
Scheepvaart	178,0	178,3
Banken	146,2	147,6
Indon. aand.	64,8	66,6
Aandelen.		
A.K.U.	187	192½
Philips	211¼	221½
Unilever	237½	244
H.A.L.	148¼	150½
Amsterd. Rubber	113¼	123½
H.V.A.	127¼	130
Kon. Petroleum	361½	375 exd.
Staatsfondsen.		
2½ pCt N.W.S.	79	78½/16
3-3½ pCt 1947	99¼	999/16
3 pCt Invest. cert.	100½/16	101
3½ pCt 1951	102½/16	101½/16
3 pCt Dollarlening	957/16	957/16
Diverse obligaties.		
3½ pCt Gem. R'dam 1937 VI	101	101½
3½ pCt Bataafsche Petr.	102½	102½
3½ pCt Philips 1948	101½/16	101½/16
3¼ pCt Westl. Hyp. Bank	98½	98½

J. C. BREZET.